

7

KEUZE VAN EEN BEROEP.

INLEIDING.

Er is geen zaak in het maatschappelijk leven, waarbij de maatschappij in al hare vertakkingen zoo veel belang heeft, waarbij de onderlinge raad en hulp, zoo wel van den staat als van ieder burger, zoo dringend vereischt wordt, als bij de keuze van een beroep. De verschillende beroepen toch zijn de grondstoffen, de kapitalen, de rijkdommen van een volk. Naar mate zij ontwikkeld zijn, naar die mate kan men ook de welvaart en het geluk van een volk afmeten; naar die mate neemt ook de stoffelijke, verstandelijke en zedelijke ontwikkeling toe. Elke goede keus van een beroep is een bron van welvaart voor hem die de keus doet of voor wien hij gedaan is, en eene bijdrage tot den maatschappelijken rijkdom. Elke verkeerde keus van een beroep daarentegen legt den grond voor de armoede van den beoefenaar en ontnemt een deel aan het algemeene maatschappelijke kapitaal. Wel waardig is het dus dat op deze zaak, als op zoo vele spinnen van de verschillende raderen, waardoor het maatschappelijke werktuig in beweging moet gehouden worden, boven alles de aandacht gevestigd wordt. — En toch is er naauwelijks eene zaak die minder in aanmerking wordt genomen, en die minder in het openbaar bearbeid is dan deze; maar ook naauwelijks eene zaak wier veronachtzaming zich zoo nadeelig in de maatschappelijke huishouding laat gevoelen en waaraan in zulk eene groote mate de ellende en armoede kan geweten worden. Slaan wij een blik om ons heen, dan openbaren zich overal de nadeelen die het verzuim, om bij de keus van een beroep de gevorderde regelen in acht te nemen, na zich slepen; want nimmer vertoont zich de maatschappij meer als doolhof waarin men

gedurig van het regte pad geraakt en waarbij men, het zoeken moede, eindelijk afgemat en hopeloos nederzinkt, dan wanneer wij een geregeld denkbeeld willen maken over de juiste betrekking waarin de verschillende handelingen der menschen tot elkander staan. Nergens een bepaald systeem. Nergens eene gedachte die ons verklaart, dat de menschen begrip hebben en zich rekenschap weten te geven van de beweegredenen die hen genoopt hebben zich te vereenigen. Met smart gevoelt men het verwijt aan het menschelijke verstand, als men bij het zoeken naar eenheid en orde in de menschelijke handelingen ontwaart, dat dit gebrek aan systeem, dit gemis aan denkbeeld, nog de lichtzijde, de meest bevredigende zijde, van het onregelmatig behouwen beeld uitmaakt. Daar waar de werkelijkheid achter de schaduw verborgen ligt, daar waar men doordringt en in de diepte eene gedachte vindt, daar vindt men geen onregelmatigheid meer; daar vindt men tegenstrijdigheid.

Het principe van de maatschappelijke vorming lost zich daar op in dwaalbegrippen en daaruit geboren handelingen, die in hunne werking gedurig de een den ander omverwerpen. De groote aangenomene regel bestaat voornamelijk in eene splitsing der menschen, waarvan een deel als verplichtend tot den arbeid gerekend wordt, en waarvan een ander deel zich van dien last ontslagen acht. Zij die door den zweeps slag der noodzakelijkheid gedrongen worden te arbeiden en voor wien men bij uitnemenheid het kiezen van een beroep verplichtend acht, denken bij hunnen arbeid nimmer dat zij tot eene maatschappij behooren en geven ook nooit blijk dat zij daarvan eenig denkbeeld hebben. Zij rigten hunnen arbeid alleen in om eigen behoefte te bevredigen. Zij denken alleen om hetgeen hun eigen, en niet om hetgeen ook eens anderen is, zonder te bedenken dat aan hunne eigene belangen dan alleen duurzaam kan voldaan worden, wanneer die met de belangen van al de leden der maatschappij verbonden zijn. Zij berooven, door hunnen eenzijdig ingerigten arbeid, zich zelve van den adel waartoe de mensch, boven alle andere schepselen, zich door zijne handelingen verheffen kan. Zij weten niet dat daartoe alleen behoort eene edele gedachte, die den arbeid ligt maakt en geen offer vordert van eigenbelang.

Wenden wij onze oogen naar hen die zich gerechtigd achten niet te arbeiden en alleen geroepen zijn om de vruchten van anderer arbeid te genieten, ook hier vinden wij in ruime mate tegenstrijdigheid in denkbeelden en handelingen. Wel verre van te

KEUZE VAN EEN BEROEP.

tooncn dat zij de bron kennen waaruit hunne genietingen moeten voortvloeijen, plegen velen de grootste onregtvaardigheden tegen zich zelve en tegen anderen en zouden zij, indien hunne handelingen niet door omstandigheden buiten hunnen wil, werden afgewend, zelve de bron hunner genietingen stoppen. In plaats van den broeder te eeren, te achten en lief te hebben, aan wien zij de vervulling van hunne behoeften, hunne gemakken en genietingen te danken hebben; in plaats van hen als grondstoffen door alle mogelijke middelen in stand te houden, nemen zij de vruchten van den arbeid gretig en in ruime mate tot zich, vereeren het genot, maar verachten den arbeider en zien met minachting op hem neder, ja wanen dan het meest aan hunne verplichting te voldoen, wanneer zij van de vruchten, door anderer arbeid voortgebracht, het overdadigste gebruik maken. Velen hebben dan ook geen denkbeeld van het maatschappelijk verband, weten niet dat ook zij eene keus van beroep doen moeten en dat ook bij hen, het bestendige geluk voor hen en hunne kinderen, van de goede keus van een beroep afhankelijk is. Zij stellen zich niet voor dat, zoo zij de door hun verachten arbeid en arbeiders buiten hunne maatschappelijke bijeenwoning sluiten willen, zij het minst in staat zouden zijn eene maatschappij in stand te houden; maar dat alsdan de maatschappij moest uit elkander vallen, en zij onder de puinhoopen hunner genietingen zouden begraven worden. En wil men nu de tegenstrijdigheden der menschelijke handelingen in hare volle naaktheid zien en zich overtuigen hoe groot het gebrek aan begrip is over het verband en de uitwerkselen der onderscheidene beroepen, en hoe onmogelijk het dus is om bij dit gebrek eene goede beroepskeuze te doen, men sla dan nog eens eenen blik terug op hen die door de noodzakelijkheid gedrongen worden om te arbeiden. In het afgetrokkenc en waar zij kunnen, vinden wij hen even baatzuchtig als zij die den arbeid verachten en er de vruchten van genieten, maar vragen wij weder naar het denkbeeld dat in hunne handelingen doorstraalt, naar de middelen welke zij te baat nemen om aan hunne baatzucht te voldoen, dan vinden wij geene woorden om de tegenstrijdigheid dezer tegenstrijdigste handelingen uit te drukken. Ook zij noemen hen het weldadigste, het meest aan hunnen pligt beantwoordende, welke de goedheid hebben om veel te verbruiken, van hetgeen zij met moeite moeten voortbrengen en waaraan zij zelve behoeften hebben. Waar zij kunnen zullen zij de niet arbeidenden tot een overvloedig gebruik aanzetten. Ook zij prediken de leer „die het

meest verkwist, is de nuttigste mensch voor anderen;" zij smalen op hen die door een zuinig verbruik veel voor hen overlaten, en roemen hen die, door een overdadig gebruik van den algemeenen voorraad, maken dat er voor hen niets overschiet. Zij willen voor de uitoefening van hun beroep hoog loon en bewerken zelve, door anderen tot een overmatig gebruik aan te zetten, dat zij voor hoog loon, weinig koopen kunnen.

Wanneer wij deze tegenstrijdige handelingen zien, voortvloeiende uit een verkeerd begrip van de uitwerkselen der beroepen, en daarbij opmerken dat ieder als het ware het zwaard tegen zich zelve wet, dan kunnen wij ons niet meer verwonderen dat het doel van de maatschappelijke bijeenwoning zoo deerlijk gemist is, en dat men in plaats van de vermeerdering van algemeene welvaart, door eene juiste en geregelde verdeeling van den arbeid, dat toch wel het oorspronkelijke doel van de maatschappelijke vorming geweest zal zijn, meer armoede en gebrek in de beschaafde maatschappij vindt, dan bij de zoogenaamde onbeschaafde, nog niet tot maatschappijen gevormde volken. Waarlijk, zoo wij ook niet ontkennen mogen, dat het op zich zelf staand onderwijs en de geïsoleerde wetenschappen onder de maatschappelijke volken zijn toegenomen, de kunst om "wel te leven," om de onderscheidene wetenschappen ten nutte van het algemeen tot éénheid te brengen, om de verschillende handelingen zoodanig in te rigten, dat men de meeste genoegens daardoor voor zich en anderen kan bewerken, en in zijn beroep trachten zich zelve te achten, omdat men door zijne handelingen ook achtenswaardig voor anderen is, — deze kunst, deze wetenschap is nog niet in alle standen der maatschappij doorgedrongen.

Treurig is het wanneer wij den mensch, die zich heer over Gods schepping noemt, zoo dwaas in zijne eigene maatschappelijke huishouding zien handelen; wanneer wij in die huishouding zoo veel gebreken ontdekken, als ergens bij andere schepselen in de natuur gevonden wordt, en wanneer wij zien dat die dwaasheden als een zuurdeeg de maatschappij in alle hare vertakkingen doordrongen heeft, dan worden wij overtuigd dat ware verbetering nog verre af is, en nemen in gemoede de verklaring van een onzer geachte staathuishoudkundigen over "Er zal altijd *collectieve* armoede onder ons zijn, zoo lang er bij hoogere en lagere klassen der maatschappij dwaalbegrippen zullen heerschen: zoo lang het zal kunnen gebeuren, dat hartstogt de rede overweldigt; zoo lang de leiders der openbare meening haar eene valsche rigting geven; zoo lang de be-

KEUZE VAN EEN BEROEP.

stuurders der volken het algemeen welzijn miskennen of moedwillig verkrachten, zoo lang er twist en oorlog en volksberoering, improductieve consumptie en vernieling van kapitaal is."

VOORAFGAANDE BEPALINGEN.

Elke openbare handeling die regstreeks of zijdelings bijdraagt tot ontwikkeling en onderhouding van den mensch in zijnen stoffelijken, verstandelijken en zedelijken toestand, en

Elke openbare handeling die ten gevolge van de maatschappelijke bijeenwooning in het leven geroepen is, en tot de orde en instandhouding der maatschappij gevorderd wordt noemen wij een beroep.

Daar alle menschen behoeften hebben die tot de voorwaarden van het leven behooren, en de beroepen in die behoeften moeten voorzien; zoo is elk mensch die daartoe vermogens heeft, verplicht een beroep te kiezen, aangezien wij geen natuurlijk recht hebben van onzen naasten dat te vorderen wat in onze eigene kracht staat.

Geen beroep is onteerend, zoodra het slechts blijkt noodzakelijk te zijn.

Elk beroep is eerbiedwaardig te maken door de wijze waarop het wordt uitgeoefend.

Men moet ieder beroep eerbiedigen in evenredigheid van het nut dat het aanbrengt.

ALGEMEENE VOORWAARDEN.

De voornaamste voorwaarde, die men kan rekenen aan een beroep verbonden te zijn en die bij de keuze er van in aanmerking moet komen, is dat men door de uitoefening er van voordeel kan bekomen, met andere woorden, dat het winsten afwerpt. Deze eisch wordt door de geheele natuur erkend en gebillijkt. Elk organisch wezen brengt door zijne werking meer waarde voort dan het ontvangen heeft. De planten leveren door hunne levensverrigtingen meer voedende stoffen aan de aarde tot ontwikkeling en onderhouding van het plantenrijk, dan de aarde vóór die levensverrigtingen bezat. Zij onderhouden dus door hunnen arbeid niet alleen zich zelve; maar maken ook de ontwikkeling en uitbreiding van hun geslacht mogelijk — met andere woorden: zij zorgen ook voor de huishouding, en verzamelen zooveel voorraad, dat een meerder getal van huisgenooten tevens onderhouden kan worden.

De mensch heeft als verstandig wezen behoeften, die door den arbeid en de werking van het verstand moeten bevredigd worden. Zoo de vruchten daarvan niet in gelijke verhouding staan met de vruchten die door de natuurlijke levenswerkingen verkregen worden, raakt het evenwigt in de menschelijke huishouding door zeer verklaarbare en natuurlijke oorzaken verbroken, te meer, omdat hij een geruimen tijd leven moet voor hij door den arbeid iets voort kan brengen, en er ook een tijd komen kan waarin hij niet meer tot voortbrengenden arbeid geschikt is. De mensch is, zonder dat aan de behoeften, door zijn verstand geboren, voldaan wordt, niet dan een dierlijk wezen. Brengen dus de beroepen, die wij als werkingen van het verstand te beschouwen hebben, niet meer op dan de uitoefenaar voor zich zelven noodig heeft, dan zal daarvan het gevolg worden dat er wel een grooter aantal menschelijke wezens kunnen voortkomen, maar dat deze geene stoffen kunnen vinden om aan hunne verstandelijke, dat is — menschelijke behoefte te voldoen. Elke vermeerdering van menschen zal alzoo eene vermeerdering van menschelijke armoede zijn.

Uit deze beschouwing is nu duidelijk op te maken, dat het tot de ontwikkeling en uitbreiding van het menschelijke geslacht noodzakelijk is, dat ieder mensch zonder onderscheid door zijne verstandswerking meer moet voortbrengen dan hij verbruikt, en dat zoo zijn leven dit niet bewerkt heeft, hij wel een planten- en dierenleven, maar geen menschenleven geleid heeft. Even zoo ook dat, daar de beroepen de voorname werkingen van het verstand uitmaken, de beroepen meer winsten moeten opleveren, dan voor de onderhouding van den uitoefenaar noodzakelijk is. Waar de uitoefening van een beroep dit niet kan te weeg brengen, daar is de arbeid als onvruchtbaar te beschouwen, en kan daardoor de noodzakelijk voortvloeiende armoede niet verhinderd worden. Bij de keuze van een beroep mag dus deze voorwaarde niet uit het oog verloren worden, en wordt zij door de inachtneming daarvan niet alleen eene stoffelijke en verstandelijke daad, maar ook eene zedelijke. Talrijk zijn ook de nauwkeurige statistieke nasporingen, die bewijzen dat de ongunstige levensverhoudingen, die ten gevolge van een karig loon ontstaan, evenveel bijdragen om de arbeiders van verschillende beroepen, onderscheidene ziekten en vroegen dood op den hals te halen, als de ongezonderheid van vele beroepen zelve.

Eene andere niet minder voorname voorwaarde, die bij de keuze van een beroep in aanmerking moet komen, is, dat er tot de uit-

oefening van ieder beroep een zeker vermogen, kracht of gereedschap aanwezig zijn moet. De staat-huishoudkundigen noemen deze krachten, vermogens en gereedschappen gezamentlijk kapitaal, aan welke verklaring wij ons ook houden zullen. Tot het benoodigde kapitaal behooren de vermogens van ligchaam en geest, opvoeding en onderwijs, en stoffelijke gereedschappen uit vroegere winsten voorgekomen. De hoegrootheid van het kapitaal is afhankelijk van de meerdere of mindere moeilijkheid waarmede de uitoefening van het beroep te kampen heeft, hetwelk veelal van de plaats waar het beroep uitgeoefend wordt afhangt, en ook van de soort van het beroep zelve. Toen de wereld minder bevolkt was, kozen de menschen natuurlijk die plekken waar de natuur het gewilligste was om in hun onderhoud te voorzien; dien ten gevolge hadden zij van zich zelve weinige ligchaams- en geestvermogens, weinige stoffelijke gereedschappen, dus weinig kapitaal, dewijl dit alles door den rijkdom der natuur, als overtollig gemaakt werd. Zoo is ook de toestand van de menschen die nog in dezen toestand leven. Zij zijn weinig naar ligchaam en geest ontwikkeld en hebben ook zeer weinige stoffen en gereedschappen uit vroegeren vlijt voortgesproten. Nadat de vermeerdering van menschen een uitgebreider grondgebied vorderde, en men genoodzaakt geweest is om ook minder door de natuur bedeelde streken te gaan bewonen, is eene meerdere ontwikkeling van ligchaams- en geestvermogens, en besparing van stoffen en gereedschappen noodzakelijk geworden — met andere woorden: het kapitaal voor de uitoefening der beroepen moest grooter zijn. Even als in het eene land meer kapitaal voor de uitoefening van een beroep noodig is dan in het andere, zoo moet ook voor het eene bedrijf boven het andere het kapitaal grooter zijn. Geen wonder dus dat een onderzoek naar het kapitaal van den uitoefenaar bij de keuze van een beroep noodzakelijk gevorderd wordt, en dat dit kapitaal als voorwaarde bij die keuze moet gelden.

Hoewel voor de geheele uitoefening van een beroep in meerdere of mindere mate het geheele kapitaal, zoowel ligchaams- en geestvermogens, als opvoeding, onderwijs en de stoffelijke gereedschappen gevorderd wordt, zoo heeft de maatschappelijke verdeeling van den arbeid toch medegebragt en toegelaten, dat men beroepen kiezen kan, waarbij niet alle deelen van het kapitaal geheel worden gevorderd. Dien ten gevolge kan men bij de tegenwoordige inrigting der maatschappij de beroepen verdeelen:

Ten 1ste. In dezulken, die grootendeels alleen lichamelijke ver-

mogens behoeven. Hiertoe behooren de ambachten, de fabrieks- en mijnarbeid, de bedrijven van soldaat, matroos, akkerman enz.

Ten 2de. In zulke beroepen die voornamelijk de vermogens van den geest vereischen. Daartoe behoort de beoefening van de theoretische wetenschappen en vrije kunsten; als: wiskunde, natuurkunde, wijsbegeerte, dichtkunde, muziek, schilderkunst, boeken schrijven enz.

Ten 3de. In die beroepen die meer uitsluitend de stoffelijke gereedschappen vorderen. Dit zijn de beroepen, waarmede de rijken aandeel in den algemeenen arbeid nemen, door de bijdragen in geld voor het daarstellen van machineriën, aanwinning van grondstoffen, ontginning van land, inrigtingen voor onderwijs, of door het verhuren van land, gereedschappen, woningen enz.

Ten 4de. In die, waar eenige deelen of ook het geheele kapitaal in meer of mindere mate moet aanwezig zijn. Tot deze behooren al de uitoefenaars van de beroepen, die wij onder verdeling 1 en 2 genoemd hebben; doch die door eenig bezit van het onder de verdeling 3 genoemde, niet noodig hebben, hun ligchaam of hunnen geest bijzonder en aanhoudend in te spannen. Het is de zoogenaamde middenklasse.

Uit deze beschouwing blijkt dus dat in vele gevallen de uitoefenaar van een beroep zelf tot het kapitaal van zijn beroep behoort, dewijl ligchaams- en geestvermogens als de onmisbare deelen van het benoodigde kapitaal in aanmerking moeten komen, zoodat dan ook een onderzoek naar de persoonlijke vermogens als eene der eerste vereischen voor de keuze van een beroep dient vooraf te gaan, aangezien de noodzakelijkheid vordert, — zooals vroeger aangewezen is — dat vooral dit kapitaal door de uitoefening van het beroep niet mag benadeeld worden, maar dat veeleer die uitoefening aan de ontwikkeling er van bevorderlijk zijn moet. Men verdeelt daarom ook wel het kapitaal, tot een beroep benoodigd, in het kapitaal dat de beoefenaar zelf bezit en voortvloeit uit zijn individueel organisme (bouw, verschillende ligchaamsvermogens, vermogens van den geest enz.), en in het kapitaal dat hij door zijne betrekking met de buitenwereld verkregen heeft (opvoeding, onderwijs, stoffelijke gereedschappen enz.).

Het individueel kapitaal wordt bij den eenen mensch in veel grootere mate aangetroffen dan bij den anderen. Slechts bij eene oppervlakkige beschouwing valt het in het oog, dat ieder mensch afzonderlijke, geheel eigenaardige hebbelikheden bezit, die niet in betrekking staan tot het verschil in kunne of tot de veranderingen

die het verschil van leeftijden te weeg brengen, maar die geheel eigendommelijk kunnen genoemd worden. Indien bij verschillende personen alle uiterlijke omstandigheden, welke invloed op hun bestaan hebben kunnen, gelijk zijn; indien volksoorsprong, stam, kunne, ouderdom, opvoedingsstand enz. alles gelijk is, — dan vindt men in ieder nog iets eigenaardigs, hetwelk hem van anderen onderscheidt. Naar mate de beschaving van die personen op eenen hooger trap staat, zijn de uitingen van hunne vermogens op verschillende punten sterker, en is alzoo het kennelijk onderscheid het duidelijkst.

Behalve het dadelijk in het oog springende verschil van lichaamsvorm of gestalte in het *geheel*, vertoonen zich ook in de menigvuldige afzonderlijke *deelen* eene groote verscheidenheid, die zich door verschillende uitingen en vatbaarheden voor de invloeden van buiten openbaren, waardoor zij eene meerdere bekwaamheid voor het eene dan voor het andere verkrijgen.

Gedeeltelijk van deze uiterlijke hoedanigheden en eigenschappen afhankelijk en gedeeltelijk op zich zelf staande, openbaart zich ook bij onderscheidene personen een groot verschil van vermogens van den geest. Hierdoor worden zij geleid om over de mindere of meerdere mate van gevoeligheid, die de indrukken van buiten op hen maken een bepaald systeem aan te nemen. Het beroep dat de gevoeligste indrukken op hunnen geest achterlaat, zal het geschiktste zijn om door hen beoefend te worden.

Dat het achtslaan op deze verscheidenheid van hoedanigheden en eigenschappen bij verschillende personen van grooten invloed zijn moet op de beoordeeling van de geschiktheid voor de uitoefening van een beroep, en tot de meer geordende en voordeelige werkingen van de gezamenlijke beroepen in de maatschappij kan bijdragen, aangezien die verscheidenheid, naar de behoefte der verschillende beroepen, bij deze in dezelfde mate gevorderd wordt, en dat men hierop bij de keuze van een beroep bijzonder te letten heeft, zal wel aan geen twijfel onderhevig zijn. Immers vordert de uitoefening van een beroep de bepaalde werking van verschillende afzonderlijke organen, bij het eene in meerdere, bij het andere in mindere mate, evenredig aan de krachten en vermogens, die voor het eene beroep boven het andere noodzakelijk zijn. Het ligt dus in den aard der zaak, dat het wel gelukken en de resultaten afhankelijk zullen zijn van de bijzondere krachten en vermogens die de beoefenaar van het beroep in de onderscheidene gevorderde organen bezit.

Doch niet alleen is het noodzakelijk om bij de keuze van een beroep op de eigendommelijkheid of constitutie, naar ligchaam en geest, van den persoon te letten ter wille van het beroep, maar ook en bovenal om de wederkeerige werking die het beroep uitoefent op den persoon. Hier hebben wij vooral het oog op die uitoefenaars van beroepen, die wij onder N°. 1 en N°. 2 hebben opgegeven. Deze moeten toch, gewoonlijk of hun ligchaam of hunnen geest, ten gevolge van de ongelijkheid die nog in de orde van de maatschappelijke huishouding heerscht, meestal overmatig en voortdurend zóóveel inspannen, dat zelfs de meest geschikte daartoe niet bestand is en zijn individueel kapitaal, ten nadeele van zich zelven en de maatschappij, binnen den door de natuur daartoe gestelden tijd, verliezen moet. Is dit reeds het geval met de meest geschikten; wat moet dan het gevolg niet zijn met de minder geschikten, met hen die, zonder dat hunne krachten en vermogens vooraf onderzocht zijn, door onachtzaamheid of soms door vooroordeel in een beroep geplaatst zijn, welks invloed hun reeds van den beginne af ongeluk moet berokkenen. Zoodanige onbedachtzaamheid bij de keus van een beroep is onverstandig, is onzedelijk en werkt sterk tot vermeerdering van armoede. Alle beroepen toch hebben eene zedelijke waarde, voor zoover zij hulpmiddelen zijn om den mensch te ontwikkelen, in stand te houden en gelukkig te maken. Zij zijn dus allen om den mensch. Op geenerlei wijze mag daarom een beroep door eene of andere oorzaak aan den beoefenaar nadeel toebrengen. Veeleer moet het beroep, door eenen gepasten arbeid en werking van verschillende organen, op het naauwst met de ontwikkeling van ligchaam en geest verbonden zijn, en aan den beoefenaar eene bijdrage, en wel de grootste, tot die ontwikkeling leveren. Het is toch eene waarheid, dat de uitoefening van een beroep voor het grootste gedeelte de levensverrigtingen beheerscht, en dat de wijze waarop de mensch zich bezig houdt grooten invloed uitoefent op de gezondheid van ligchaam en geest, op de menigvuldige oorzaken en den aard zijner ziekten en eindelijk op zijn levensduur.

Wij zouden de perken van ons bestek te buiten gaan, als wij de beroepen wilden opgeven die door overspanning bepaald aan het ligchaam of den geest nadeel berokkenen, en waaraan men met zekerheid verschillende ziekten en eenen vervroegden dood kan toeschrijven; als wij de gevaren wilden aanwijzen, welke uit de verschillende onnatuurlijke bewegingen ontstaan, die voortvloeijen uit onmatige spierontwikkeling op een deel van het ligchaam en

daardoor verslapping op andere deelen bewerken; op de buitengewone inspanning en daardoor ontstane misvorming van eene hand, een voet, een oog enz., wanneer wij wilden wijzen op de misvormingen van borst en ruggegraat, op den doodelijk werkenden invloed van verschillende beroepen op de ademings- en spijsverteringswerktuigen, als gevolg van het gedurig zitten in besloten vertrekken, het inademen van schadelijke stoffen, slechte lucht enz. Daar nu de toestand van de maatschappij, door het op verre na niet uitgeroeide denkbeeld over het oorspronkelijk verschil van standen en den niet algemeen verplichtenden arbeid, nog bij een zeer groot deel der bevolking eene overspanning van lichaams- of geestvermogens vorderen, en zij zich moeten onderwerpen aan de invloeden waarmede de uitoefening van hun beroep over hunne gezondheid, geluk en levensduur beschikt, zoo is het vooral hier noodzakelijk om bij de keuze van een beroep op de persoonlijke lichaams- en geestvermogens te letten en te onderzoeken of die deelen welke voornamelijk, naar den aard van het beroep, gevorderd worden, bijzonder daartoe zijn ontwikkeld, opdat men hieruit eenige zekerheid kan bekomen, dat de uitoefenaar door zijne geschiktheid veel en goed zal kunnen voortbrengen, en hij daardoor een loon zal kunnen verwerven dat hem in staat stelt, om, na eenigen tijd althans, zijn beroep met minder inspanning en in meerdere overeenstemming met de natuurlijke behoeften van ligchaam en geest uit te oefenen.

Wij verwijzen omtrent de beoordeeling over de persoonlijke geschiktheid voor de beroepen, door ons onder N°. 1 en 2 begrepen, naar de werken die over gezondheidsregeling en geneeskundige politie geschreven zijn, terwijl wij bij de keus dezer beroepen den raad van eenen geneesheer allerwenschelijkst achten. Lands- en plaatselijke besturen nemen veelal de voorzorg en achten het noodzakelijk om de bij hen in dienst tredenden, aan een geneeskundig onderzoek te onderwerpen. Waarom zou men bij de keuze van een beroep, waarbij buitengewone inspanning van ligchaam of geest vereischt wordt, niet het zelfde doen? In het algemeen vorderen toch de beroepen in het burgerlijk leven meer inspanning en meer energie dan in den regel bij lands- of gemeentelijke betrekkingen vereischt worden. Men is in het burgerlijk leven toch meer afhankelijk van verschillende omstandigheden en verwickelingen des tijds, minder verzekerd van vaste en toereikende inkomsten, en daardoor meer onderworpen aan zorgen die van verschillende kanten uitgelokt worden.

Wij willen dit belangrijk deel van onze beschouwing over de keuze van een beroep eindigen met eenige cijfers, die ontegensprekelijk toonen dat eene veronachtzaming van het persoonlijk onderzoek naar de ligchaams- en geestvermogens van de uitoefenaars der beroepen, onder N°. 1 en N°. 2 opgegeven, jaarlijks duizenden slagtoffers kost, de grondkrachten van het maatschappelijke geluk ondermijnt, en zeker de grootste oorzaak is van de ellende en armoede die in de maatschappij wordt gevonden. Wij achten deze opgaaf vooral nuttig, omdat, is men genoegzaam ingelicht omtrent het kwaad dat ontstaat door eene onbedachtzame keus, dit tot meerdere bedachtzaamheid bij de keuze van een beroep kunne aansporen, en mogelijk tevens bewerken zal dat men de beroepen meer zal inrigten naar de vatbaarheid van en in overeenstemming met de natuurlijke vermogens van het menschelijke ligchaam en den menschelijken geest. Gelukkig voor de toekomst is reeds het verschijnsel van onzen tijd, dat, waar het onverstandig, eigenbaat en zelfzuchtig belang nog jaren lang deze verwoesting zoude hebben blijven aanrigten, in verschillende landen de regeringen reeds zijn tusschenbeide gekomen en erkend hebben, dat eene instandhouding van de arbeidende klasse en eene vermeerdering hunner welvaart de grond is voor de welvaart van den geheelen staat.

Dat de kans van sterven bij de tegenwoordige maatschappelijke inrigting voor werklieden van verschillende beroepen grooter is dan dikwijls voor soldaten in een veldslag, kan uit het volgende blijken:

Bij de belegering van Antwerpen sneuvelde er 1 op de 68. Bij de belegering van Badajoz 1 op de 54. Bij den veldslag van Waterloo 1 op de 30, terwijl men bevonden heeft dat de werklieden te Liverpool, ten gevolge van hunnen arbeid, 1 op de 19 sterven. De linnenwevers te Manchester 1 op de 17. De messenmakers te Sheffield 1 op de 14, en over het algemeen berekent men dat de kans des doods voor loodgieters, schilders, steenhouwers, enz., van 1 op de 16 is, en voor loodwitbereiders, spiegelmakers, enz., van 1 op de 8.

Uit alle statistieken van verschillende landen blijkt, dat zoo men alle rangen in de maatschappij bij elkander neemt, de gemiddelde levensduur van de onderscheidene Europesche volken bedraagt tusschen de 35 en 40 jaren; en wel van de meer gegoeden 58 jaren en van de arbeidende klasse 30 jaren. Een driemaal grooter aantal gegoeden of rijken dan van de arbeidende klassen bereikt den ouderdom van 65 tot 70 jaren, en een viermaal grooter aantal

het 90ste jaar. Volgens waarnemingen in Duitschland, ook voor andere landen geldig, sterven in den regel van de 1000 geboren uit den gegoeden en rijken stand in de eerste 5 jaren, gemiddeld tusschen de 50 en 60, en van de 1000 uit de arbeidende klasse geboren, neemt men eene gemiddelde sterfte in de eerste 5 jaren waar van 340 à 350. Na 30 jaren vindt men reeds de helft of 500 van de arbeidende klasse gestorven, en bij de meergeroeden en rijken openbaart zich dit verschijnsel eerst 22 jaren later, dat is na het 52ste jaar.

Vogt men nu bij deze cijfers het verschijnsel, dat ook de arbeidende klasse in bevolking toeneemt, en dus kinderen nalaten die onderhouden moeten worden, terwijl zij sterven op eenen leeftijd, dat zij voor zich zelve nog niet zoo veel hebben voortgebracht als zij in hunne kinderjaren gekost hebben, dan behoeft men niet naar de oorzaken der toenemende armoede te vragen.

Hoewel de vele ziekten en gebreken aan ligchaam en geest, benevens de korte levensduur van hen, wier beroep medebrengt dat zij uitsluitend en aanhoudend hunnen geest moeten overspannen, door velerlei feiten bekend zijn, zoo zijn de cijfers nog niet zoo naauwkeurig verkregen als van hen die uitsluitend zich met het ligchaam of spiergestel overspannen moeten. De dood van hen, die door dezelfde harde wet als de arbeidende stand, tot de beoefening van theoretische wetenschappen gedrongen zijn, wordt in den regel te weinig opgemerkt. Over het algemeen heeft men hunnen toestand in vele gevallen gelijk gevonden met die geniën, die zich door het voortbrengen en scheppen in verschillende takken van wetenschap of kunst beroemd gemaakt hebben, en die zich *of* door bijzondere liefde voor de wetenschap, *of* soms door de eer tot dezelfde overspanning des geestes laten verleiden, als de anderen uit noodzakelijkheid tot onderhouding van hen en hun gezin doen moeten, doch zijn bij de laatsten de nadeelen op de gezondheid en den levensduur sterker, omdat de overspanning des geestes bij hen, even als bij de arbeidende klasse, gewoonlijk gepaard gaat met kommer, zorgen, onvoldoende voeding, verpleging, en al die ongemakken, welke de behoefte medebrengt. Behalve de gewone gebreken die uit eene zittende levenswijze, nachtwaken, enz., voortvloeijen, zijn de ziekte-verschijnselen door overspanning van den geest gewoonlijk zenuwachtigheid, koortsige opgewektheid, zwaarvoedigheid, menschenhuwheid, soms in menschenhaat ontaardende; terwijl spijsvertering, adembaling en stoelgang gewoonlijk in wanorde zijn. Bij de keuze van een beroep, waar de geest veel moet

ingespannen zijn, zal het dus van belang wezen te onderzoeken, of er ook bij den persoon zelven reeds eenige aanleg of voorbeschikking tot deze gebreken bestaat, in welk geval zoodanig beroep zal moeten afgeraden worden.

Dat ook hier de overspanning van den geest of het beroep de oorzaken van ziekte en dood zijn, vindt zijn grond omdat de ziekten die den dood van deze personen vooraf gaan, meestal bij allen gelijk zijn en slechts tot twee hoofdrubrieken zijn te brengen. Een deel wordt gewoonlijk aangetast op het gebied van het zenuwleven, en lijdt dan veelal aan krampachtige zinsbegoocheling, geestes- of gemoedslijden, zenuwkoorts, verlamming en beroerte, enz. een ander deel sterft veelal aan spijsverteringskwalen, gebreken op de ademswerktuigen, enz.

Wij hopen door dit een en ander de overtuiging gegeven te hebben, dat het bij de keuze van een beroep, waar *of* uitsluitend lichamelijke arbeid *of* uitsluitend arbeid van den geest vereischt wordt, noodzakelijk is, om de persoonlijke vermogens van den beoefenaar te onderzoeken, en als voorwaarde voor de keus te stellen; en dat dit onderzoek is eene zedelijke daad, in het stoffelijk, verstandelijk en zedelijk belang van den persoon, in het bijzonder en in het belang van de geheele maatschappij.

Hebben wij gesproken over het benoodigde kapitaal dat de beoefenaar van een beroep zelf in meerdere of mindere mate kan bezitten, dat is het individuele kapitaal, hetwelk gevestigd is in zijn organisme, bouw-, ligchaams- en geestesvermogens; en hebben wij gezien dat de berekening van dit kapitaal als eene voorname voorwaarde bij de keuze van een beroep moet in aanmerking genomen worden, thans hebben wij te spreken over het kapitaal dat de uitoeffenaar van een beroep verkrijgt door zijne betrekking met de buitenwereld of de maatschappij en hetwelk bestaat in opvoeding, onderwijs en stoffelijke gereedschappen. Ook hier willen wij zien in hoe verre het noodzakelijk is, dit kapitaal te berekenen, en van welk belang het is, bij de keuze van een beroep deze berekening als eene noodzakelijke voorwaarde aan te merken.

Dit tweede deel van het kapitaal wordt volstrekt gevorderd en is alzoo onmisbaar, voor zoo ver het uitoefenen der beroepen de meeste en voornaamste handelingen zijn der menschen, als leden eener maatschappij. Het individuele kapitaal moge genoegzaam zijn voor de onderhouding van den *buiten* de maatschappij levenden individuen mensch, voor den maatschappelijken mensch is, ter uitoefening van een beroep, naast het individuele kapitaal, vol-

strekt noodig opvoeding, onderwijs en de stoffelijke gereedschappen, die reeds als het gevolg en voordeel van eenen maatschappelijken arbeid overgewonnen zijn. De individuele vermogens van een mensch mogen op alle deelen nog zoo ontwikkeld zijn en hem in staat stellen om zich al die deelen, zoo wel ligchamelijke als geestelijke, naar welgevallen aan zijnen wil dienstbaar te maken, voor de uitoefening van een maatschappelijk beroep zijn zij hem niet genoegzaam. Zij zijn even als het deel van een zamengesteld werktuig. Als op zich zelf staand kan het volmaakt zijn, doch zoo men er de regeling en afmeting niet aan gegeven heeft om met de andere deelen te kunnen werken, de andere deelen te kunnen ondersteunen, en wederkeerig door deze ondersteund te worden, dan is het, hoe volmaakt op zich zelf ook, voor het gecombineerde werktuig ongeschikt. De maatschappij is ook niet anders dan eene combinatie van menschen, met het doel om door onderlinge, gemeenschappelijke werking en kracht, voordeelen en gemakken te verkrijgen, die men door eene afzonderlijke, op zich zelve staande, individuele werking niet verkrijgen kan. Zal dus de mensch met vrucht werkzaam kunnen zijn als deel van het groote zaamgestelde werktuig, dan zal hij ook moeten gevormd worden, om de andere deelen te ondersteunen, en ontrankelijk zijn om door anderen gesteund te worden. Daarvoor moet hij opgevoed en onderwezen worden, en zoo hij met voordeel, door zijn beroep, in gemeenschap, aan den algemeenen voorraad, aan het algemeene geluk zal kunnen arbeiden, dan moet hij ook over een deel van de voorhanden zijnde, tot het beroep benodigde stoffen en gereedschappen, kunnen beschikken. *Opvoeding en onderwijs*, is het kapitaal dat de beoefenaar van een beroep behoeft, om de kracht te verkrijgen tot ondersteuning van de andere deelen van het maatschappelijk werktuig. — *De stoffelijke gereedschappen*, zijn de krachten waarmede de gezamenlijke deelen den beoefenaar van een beroep moeten ondersteunen. In krachten te ontvangen en krachten mede deelen bestaat de wederkeerige werking der beroepen, tot instandhouding van de maatschappelijke huishouding.

Is nu opvoeding en onderwijs het kapitaal of de kracht die de uitoefenaar van een beroep moet verworven hebben, om eene ondersteunende of positive werking te kunnen verrigten, dan zal het ook bij de keuze van een beroep noodzakelijk zijn te onderzoeken, in welke mate de beoefenaar van dit kapitaal voorzien is, even als het noodzakelijk is te onderzoeken, in hoe verre de beoefenaar van een beroep, als negatief deel van de maatschappelijke werking,

met zekeren grond rekenen kan op de stoffen en gereedschappen, die hem in de uitoefening van zijn beroep steunen moeten zoo als wij later zien zullen. Om eenigen grond voor de waarde van dit onderzoek te hebben, is het noodig dat er een onbedriegelijke toetssteen besta, waaraan men het gehalte van dit kapitaal kan waarnemen; te meer, omdat niet tot elk beroep dezelfde mate van dit kapitaal vereischt wordt. De natuurkunde van den mensch, anatomie, enz., hebben de gronden opgegeven, aan welke men zich bij de individuele opvoeding te houden heeft. Het zal dus ook hier vooraf uitgemaakt en bepaald moeten worden, wat wij onder de, voor de uitoefening der beroepen benoodigde, opvoeding en onderwijs verstaan.

Wij scheiden ten deze bepaald opvoeding van onderwijs, en verstaan door de eerste die wetenschap, welke ons bekend maakt met de geheele inrigting der maatschappij en met de regelen, die wij hebben in acht te nemen om naar onze krachten en vermogens de juiste plaats in dezelve te vervullen. Door onderwijs verstaan wij de mededeeling van die wetenschappen, welke ons in staat stellen om ons op de plaats die wij in de maatschappelijke huishouding innemen, te handhaven; met andere woorden, die wetenschappen, welke wij bepaald tot de uitoefening van ons beroep noodig hebben.

De opvoeding van den mensch buiten de maatschappij is zeer verschillend van de opvoeding bij den maatschappelijken mensch.

Bij de intrede in de maatschappij moeten de eerste vragen zijn: Hoe zal ik hulp ontvangen om in mijne behoeften te voorzien; hoe zal ik anderen de noodige hulp bewijzen; welke plaats moet ik innemen tot mijn en anderer nut; welke regten en verpligtingen heb ik na te komen? De opvoeding moet in elk geval zijne leidsvrouw zijn.

Met de wetenschap door de opvoeding verkregen is naauw verbonden het onderwijs, waardoor de beoefenaar zijn beroep en zich zelven moet kunnen ontwikkelen. Ook hier moet onderscheid zijn tusschen individuele en maatschappelijke ontwikkeling. Hoe onbeschaaft men zich den mensch beschouwe, men moet aannemen dat er eenig onderwijs besta. De ouders toch leeren hunnen kinderen jagen, visschen, een hut maken, zich dekken enz.; doch dit gaat dan ook niet verder dan de zorg voor zich zelven.

Het onderwijs voor maatschappelijk leven gaat veel verder. Dit leert en voor zich zelf zorgen en voor zijn medemenschen, omdat terwijl de maatschappij hare bewoners met een band bindt, op zich zelf staande burgers niet denkbaar zijn.

KEUZE VAN EEN BEROEP.

Een goed wetenschappelijk onderwijs voor de uitoefening van een beroep, moet eensdeels eene volledige kennis leeren van de wijze op welke het beroep het gemakkelijkste en voordeeligste voort kan brengen, en anderdeels in welke betrekking het voortgebragte met de voortbrengselen van andere beroepen, tot vervulling van eigene en algemeene behoefte, staat. Dat een onderzoek naar die hoegrootheid van dit kapitaal, bij de keuze van een beroep, als eene noodzakelijke voorwaarde gelden moet, zal wel geen betoog behoeven. Het is reeds lang als algemeene waarheid erkend in het volkssprekwoord: „Een beroep zonder verstand is verlies voor de hand.”

Opvoeding en onderwijs leveren de deelen voor het kapitaal, dat de beoefenaar van een beroep moet bezitten, om in de gelegenheid te zijn anderen te ondersteunen. Met deze krachten gewapend, kan hij ook op de ondersteuning van anderen aanspraak maken. De stoffen en gereedschappen uit vroegere vlijt door anderen verworven, kunnen hem nu worden toevertrouwd, omdat men met zekeren grond kan verwachten dat zij onder zijne handen vruchtbaar zullen zijn, zoowel in het belang van het algemeen, van hem die voor zekere winsten of intresten hem die stoffen en gereedschappen toevertrouwde en in het belang van den uitoefenaar zelve.

OVER DE BEVOEGDHEID VAN HEN DIE DE KEUZE VAN EEN BEROEP DOEN MOETEN.

Hebben wij nu in eenige ruwe trekken de algemeene voorwaarden geschetst, die bij de keuze van een beroep behooren in acht genomen te worden; het zal dan nu noodig zijn dat wij in eenige meerdere bijzonderheden treden. In enkele gevallen wordt de keus van een beroep op volwassen leeftijd gedaan, in verre weg de meeste gevallen moet die reeds gedaan worden in kinderlijken leeftijd. Moet het laatste plaats vinden, dan is het in de algemeene opinie lang niet voor goed uitgemaakt, wie tot het kiezen van het beroep het meest bevoegd is, het kind of ouders en voogden. Verre weg de meesten meenen dat dit geheel aan het kind moet overgelaten worden, terwijl anderen beweren dat het kind bepaald de keus van ouders en voogden volgen moet.

Wie moet dan de keus van een beroep doen? het kind of de ouders en voogden? Bij deze vraag komen ons onderscheidene andere vragen voor den geest, die wij eerst analyseren moeten,

opdat wij door de kennis van de deelen tot de waarde van het geheel besluiten kunnen. In de eerste plaats hebben wij te vragen: wordt niet bij de *keus* van een beroep verondersteld eene bekendschap met onderscheidene beroepen waar tusschen men kiezen kan, en kan men aannemen dat een kind met een genoegzaam tal beroepen zoodanig bekend zou wezen, dat het met grond het eene boven het andere kiezen kan? — Ten tweede: Wat regtigt iemand om eene keus voor de toekomst te doen. Is het niet de bekendschap met het verledene? Zou niet de praktijk van het verledene de theorie van de toekomst zijn? — en over welk verledene kan een kind beschikken? Ten derde: Welke waarde hebben de natuurlijke neigingen van een kind voor de keuze van een beroep? Hierbij behoeft men slechts na te gaan waaruit die neigingen kunnen voortkomen. Van een physiek standpunt bezien zijn de neigingen van den volwassene, zelfs van den verstandigen mensch te wantrouwen. De teringachtige die opgeruimdheid behoeft, neigt naar neerslagtigheid. De zenuwachtige, neigt naar de aandoenlijkste tooneelen, en vernietigt daardoor geheel zijn zenuwleven. — De zwakke neigt naar wellust. De galachtige en zwartgallige laat geen gelegenheid tot wraak voorbijgaan om zijne kwaal te verergeren enz. Laat men nu de neigingen, uit het organisme van een kind geboren, bij de keuze van een beroep gelden, dan zullen zij een zittend beroep kiezen, waar sterke beweging voor de instandhouding van hun ligchaam noodzakelijk is, of omgekeerd. Meest altijd zullen zij dat kiezen wat tegenstrijdig voor hunne gezondheid is. Bezien wij die neigingen van een verstandelijk of van een zedelijk standpunt — welke waarde kunnen zij dan wel hebben? Welk onbevooroordeeld zelfonderzoeker moet niet verklaren: „op twintigjarigen leeftijd achte ik een wijsgeer te zijn: toen ik dertig jaren oud was bemerkte ik een zot te wezen.” Het minst wordt toch de kinderlijke leeftijd door het verstand beheerscht, het gevoel voor de indrukken van buiten is niet de drijfveer hunner handelingen en volgen elkander in zulke groote verscheidenheid op, dat zij door het gevoel voor alles, ongevoelig voor hun zelven worden. Gebrek aan verstand maakt de jeugd eigenzinnig en onbuigzaam bij een eenmaal aangenomen neiging, zij zijn dus ongeschikt om de keuze voor hun beroep te doen.

Maar zijn de ouders en voogden daar dan toe geschikt? Wij zouden niet gaarne onvoorwaardelijk „ja” willen antwoorden, doch zij konden het zijn. Uit het voorgaande is reeds gebleken dat er voorwaarden zijn die men bij de keuze van een beroep in aanmer-

KEUZE VAN EEN BEROEP.

king behoort te nemen. — Maken ouders en voogden zich daarmede bekend dan zijn zij althans meer dan het kind bevoegd eene keus voor een beroep te doen. Het zal hem bij eene goede overweging der zaak duidelijk worden dat zij zich noch door de geneigdheid van het kind noch door hunne eigene geneigdheden of toevallige omstandigheden moeten laten leiden, maar dat zij te rade hebben te gaan, met de natuurlijke behoefte van den mensch in het algemeen, met de constitutie van het kind in het bijzonder en met dat, wat de maatschappelijke inrigting vordert.

WELK BEROEP MOET MEN KIEZEN.

Nu wij de noodzakelijkheid hebben aangewezen van de kennis om op goede gronden eene keus van een beroep te doen en daarvoor eenige voorafgaande bepalingen en voorwaarden opgegeven en tevens aangetoond hebben wie de tot keuze van een beroep bevoegd is, nu komen wij van zelve tot de vraag: *welk beroep moet men kiezen*. Het antwoord op deze vraag is met den tegenwoordigen toestand waarin de maatschappij verkeert niet volledig, zelfs niet bij benadering te geven. Om hiertoe te geraken moet er een geheel andere rigting in de opvoeding der volken gebracht worden. Die opvoeding moet geheel ontdaan worden van stelsels en op de oorspronkelijke, naar de natuur zelve voorgeschrevene en door de geschiedenis der menschen bekrachtigde wijze, worden teruggebracht. Zoowel hogere als lagere klassen, regeerders als onderdanen moeten een geheel ander denkbeeld over het leven als individu en als lid der maatschappij in al hare deelen hebben, dan nu in de openbare handelingen en in de wetten en instellingen gevonden wordt. De moeilijkheid, ja schier onmogelijkheid om op goede gronden de vraag te kunnen beantwoorden, welk beroep moet ik kiezen, en de gevolgen, die daardoor ontstaan, bewijzen genoegzaam, dat men ook geen antwoord weet te geven op de vraag: Wie ben ik en wat is het doel van mijn aanzijn, want deze eerste levensvragen staan met de goede keuze van een beroep in het naauwste verband. Met het kennen en opvolgen van de wetten die ik noodig heb om in de maatschappij eene goede keus voor een stoffelijk beroep te doen, ken ik en volg ik tevens de wetten van mijn verstand, de wetten voor de hoogste zeden. Dus te zorgen dat het volk lezen en schrijven leert is zeker goed; maar het is geen maatschappelijk opvoeden, het is een middel dat tot de opvoeding vereischt wordt; een middel om maatschappelijk met elkander te spreken en elkander

te doen verstaan, en even noodzakelijk als het spraakvermogen in het familieleven; — doch met een kind spreken te leeren heeft men het nog niet opgevoed. Wij stellen de verplichtende zorg der regering van elk onderwijs voor het volk, achter de zorg voor de kennis naar de inrigting der maatschappelijke huishouding. Is het volk daarmede van der jeugd af bekend gemaakt, kent het genoegzaam de betrekking waarin de verrigtingen van den eenen stand tot den anderen staan moet, om een algemeen welzijn te bewerken, dan kon men des noods eischen dat ieder voor zich zelve de middelen tracht te verwerven om een aandeel van dit algemeene welzijn te verkrijgen, en zich daarvoor te bekwamen.

In het naauwste verband met de zorg der regering voor de lichamelijke en verstandelijke opvoeding moet vooral staan de zorg die het volk voor zich zelf heeft. Heeft men door de zorg der regering op de scholen geleerd, uit welke bestanddeelen de maatschappelijke huishouding bestaat, en door welke middelen of beroepen die huishouding moet in stand gehouden worden, (1) op welke wijze de arbeid in de huishouding verdeeld wordt, hoeveel krachten in den regel voor het eene beroep meer dan voor het andere wordt gevorderd, welke verandering in den loop van een jaar geboorte en sterven op het getal personen voor ieder beroep gemaakt heeft, dan zal het volk een beroep kunnen en moeten kiezen in evenredigheid naar de behoefte en naar de vermogens of het kapitaal dat ieder voor de uitoefening van een zeker beroep

(1) Wij moeten hier waarschuwen tegen een heerschend dwaalbegrip. Over het algemeen houdt men het er voor dat het nahouden van vele dienstboden eene nuttige zaak is, omdat deze dan den kost verkrijgen, maar men vergeet dat zoo men onnoodig dienstboden houdt, deze niet alleen den voorraad van het huishouden, waar zij dienstbaar zijn, helpen verbruiken; maar dat zij dit ook doen van den algemeenen voorraad, zonder dat zij iets weder voortbrengen. Er rust dus op hen die dienstboden nahouden andere verplichtingen die wij later zullen aanwijzen. Wil de huismoeder met het geld, dat door de hulp harer dochters aan dienstboden, naasters enz. wordt uitgewonnen, nuttig zijn, zij zie dan eens in de huishouding rond en vrage zich eens af hoe komen al die voorwerpen, die tot voeding, kleeding enz. benodigd zijn, wel voort en zij belegge voor die dochters in overleg met den huisvader het door hun uitgewonnen geld in een of andere nijverheidsonderneming, landbouw of iets dergelyks; door dit geld zal het kapitaal in den arbeid vergroot worden; men zal daarmede meerdere gereedschappen en grondstoffen kunnen koopen, er zal dus meer gelegenheid zijn om voortbrengend te kunnen arbeiden, waardoor de welvaart van menige huishouding toeneemt en het daar van zelve onnoodig wordt om de dochters in de dienstbaarheid van anderen te zenden. Op deze wijze wordt het getal dienstbaren verminderd, maar niet door het zoogenaamd onnoodig den kost geven.

bezit, dan zullen de uitoevenaars van de afzonderlijke beroepen zich moeten beschouwen als ieder een deel uit te maken van den algemeenen arbeid, welke arbeid zoodanig zal moeten worden ingerigt dat de een den ander niet belemmeren, maar ondersteunen kan. De leden van ieder afzonderlijk beroep zullen als een ligchaam zich vereenigen moeten, zij zullen onderling beraadslagen op welke wijze zij vermeenen het best de plaats, die zij in de maatschappelijke huishouding moeten innemen, vervullen kunnen. Zoo zij door een of anderen maatschappelijken maatregel of wet, door handelingen van leden in het beroep zelve, of door de verkeerde uitoeveningen van andere beroepen belemmerd worden, dan zullen zij de gebreken aan de regering bekend maken, en de verordeningen die zij zouden wenschen dat tot eene betere regeling werden ingevoerd. De regering zal dan tusschen beide moeten treden. Zij zal de ontvangene inlichtingen op prijs stellen, met de overtuiging dat deze hun met de behoefte der geheele maatschappij beter bekend maken dan dat zij, in de studeerkamer daartoe in staat is. Zij zal er zulk gebruik van maken als met de algemeene belangen overeenkomt, en zooveel mogelijk orde en overeenstemming in de uitoevening der beroepen door wettelijke verordening trachten te weeg te brengen.

Het is een verkeerd begrip dat de regering niet in de nijverheid tusschenbeiden zou mogen komen, en alles aan de onvoorwaardelijke vrije mededinging en de ondervinding zou moeten overlaten; dat het genoegzaam zou zijn als de regering zelve de ontwikkeling der nijverheid niet belemmere, dat men de vrijheid van handelen om zijn beroep op deze of gene wijze uit te oefenen niet mag benemen, dat de concurrentie eene prikkel is tot ontwikkeling enz. Alle wereldsche zaken hebben hunne grenzen, en zoo ook zijn er grenzen voor deze schoonklinkende stellingen. Wij erkennen dat het moeilijk is den maatstaf aan te geven, waarna de inmenging van de regering in de uitoevening der beroepen kan gemeten worden, maar gelooven toch dat de regering overal mag en moet tusschenbeiden komen, waar de individuele handelingen ten nadeele van het algemeen uitloopen, en dat zij verplicht is zoo veel mogelijk de individuele handelingen zoodanig te leiden, dat daardoor het algemeen belang tevens bevorderd wordt — te meer, omdat eene zoodanige leiding uit den aard der zaak ook het welbegrepen belang van het individu inhoudt. Voorts doet een goed begrip van de maatschappij van zelve reeds de plicht der regering kennen. Ieder individu is uit de huishouding der familie in da

huishouding van de burgermaatschappij overgegaan. In de uitoefening der beroepen verdeelt men nu niet meer den arbeid onder de leden van die enkele familie, maar onder de leden van de algemeene familie of de maatschappij, het doel van den arbeid strekt zich nu ook uit tot het welzijn van de groote familie; maar nu zijn ook de pligten van de hoofden der enkele familie, de pligten geworden van de bestuurderen der maatschappij. Als de regering niet zorgt voor de opvoeding van het volk, voor al wat betreft de kennis van de huishoudelijke inrigting der maatschappij en daar door een groot gedeelte van het opkomende geslacht uit onkunde mis tast in de keuze van een beroep, zoo als men er helaas bij honderden kan aanwijzen, is het dan genoeg dat deze door de ondervinding zullen geleerd hebben, of komt die ondervinding dan te laat. Zijn die individuen alleen voor zich zelf verloren of zouden zij, zoo zij hunne regte plaats hadden geweten, ook een voordeel het algemeen, door eenen meer vruchtbaren arbeid voor hun zelf geleverd hebben, en zullen zij door hunne misplaatsing niet eindelijk uit den algemeenen onderstand door den arbeid van anderen tot nadeel van het algemeen moeten onderhouden worden? Als de regering, zonder eenigen waarborg van kennis, eerlijkheid en andere zedelijke hoedanigheden welke de maatschappij steunen moeten, met het betalen van een patent ieder regt geeft op welke wijze ook tegenover den bekwamen en eerlijken man te staan, en door slechte waar en knoeiwerk eene concurrentie te openen, die nimmer door een regtschapen man kan worden volgehouden; worden dan de beroepen in hunne grondvesten niet aangetast? Immers wordt daardoor de bekwame man in de uitoefening van zijn eerlijk beroep belemmerd, het publiek, van wien men niet verwachten kan dat het van alle waar kennis heeft, bedrogen en dus het algemeen benadeeld. Ja, zegt men: maar dit is slechts voor een tijd, die goed werk levert zal eindelijk weér zegevieren, en de oneerlijke knoeijer zal van zelve te niet gaan door de ondervinding van beiden. Doch wij moeten hier toch vragen hoe lang kan het duren dat een groot gedeelte van het publiek die ondervinding verkrijgt? Omtrent het eene voorwerp verkrijgt men de ondervinding in eenige dagen, terwijl men omtrent andere voorwerpen eerst na eenige jaren de ondervinding kan opdoen, en is dan de eerlijke man niet soms genoodzaakt uit gebrek aan kapitaal de zaak op te geven? Nu willen wij aannemen dat eindelijk de loop der geschiedenis van den onbekwamen knoeijer, gaan zal zoo als men die zich voorstelt, zijne eigene handelingen zullen maken dat

niemand meer van zijne waar en werk gediend is, zijn zaak zal te niet gaan en hij en zijn gezin in armoede geraken. Heeft hij dan minder nadeel aan de maatschappij berokkend? Een groot gedeelte van het publiek is bedrogen, menig bekwaam en eerlijk concurrent benadeeld, de arbeid van den onbekwamen knoeijer is voor de maatschappij verloren gegaan, de grondstoffen voor het slechte werk gebezigd, hebben ten algemeene nadeele den voorraad verminderd en eindelijk kan de maatschappij nog de tot armoede vervallene familie op den koop toe onderhouden.

Dat men in eene goed geordende maatschappij de regering niet buiten de partikuliere handelingen sluiten kan en dat hare inmenging voor verschillende aangelegenheden noodig gevorderd wordt, bewijzen reeds de instellingen tot controle van onderscheidene zaken. Wij noemen hier de keur op gouden en zilveren werken, op chemicaliën en droogerijen, levensmiddelen, middelen van vervoer, bouwen en sloopen enz., terwijl wij hiertoe ook nog kunnen brengen de examens voor de geneeskunde, regtsgeleerdheid, notarisambt enz. Is het nu in het algemeen belang noodig geacht dat de regering hier op het oog gevestigd houdt; waarom zou zij dit ook niet op andere beroepen, ambachten, neringen, hanteringcn enz. doen? aangezien men uit den ordelloozen toestand ook de nadeelen voor het algemeen welzijn kan aanwijzen.

Maar zoo als wij reeds deden uitkomen de zorg der regering zal dan eerst doelmatig kunnen werken als de uitoeffenaren der verschillende beroepen zich in ieder beroep afzonderlijk tot een ligchaam vereenigd hebben. Eene regering kan niet op de eischen van enkele individuen afgaan, het moet het gevoelcn van het geheele beroep als in één persoon kennen, dan eerst kunnen de inlichtingen voor haar van eenig nut zijn. Daarom moeten de regeringen in het algemeen belang de corporatien van de verschillende beroepen aanmoedigen, (1) dewijl ook de geschiedenis het nut daarvan aanwijst. Die vereenigingen, die elk op zich zelf als

(1) Allerbelangrijkst is hieromtrent het rapport van het staatsministerie van Z. M. den Koning van Pruissen, den 7 Februarij 1849 ingediend, waarbij dat ministerie verklaart, dat, zoo de verhoudingen van de onderscheidene beroepen niet op eene doeltreffende wijze geregeld wordt, dat dan de handwerkstand in zijn bestaan bedreigd wordt, dat dit ministerie het als een zijner *belangrijkste* pligten beschouwd had, over deze aangelegenheden de mannen van het vak te hooren en eene commissie uit de verschillende beroepen te benoemen, om hen voor te lichten, hetwelk ten gevolge had gehad, dat zij Z. M. ter bekrachtiging voorstelden, de door de vertegenwoordigers zelf gemaakte verordeningen, betreffende ten 1ste de inrigting van raden van bedrijf en ten 2de de in-

een verpersoonlijkt deelhebber van den algemeenen arbeid, zich in de maatschappij vertoonde en alle belangen van de verschillende uitoefenaren van hetzelfde vak in een algemeen belang zamensmolt, zijn de oorzaken geweest van den bloei der nijverheid in de middeleeuwen en hebben den grond gelegen voor de zelfstandige welvaart, die in de Nederlandsche nijverheid zoo heerlijk gebloeid heeft. Uit de wetten van het door Lubeck en Hamburg opgerigte Hanzé en de Italiaansche republieken voortgekomen, ontstonden de Gilden, die van zulk groot belang op de ontwikkeling en voortgang der nijverheid door geheel Europa gewerkt hebben. Wij kunnen geen voorstanders van de gebreken der gilden zijn, maar keuren hare onvoorwaardelijke vernietiging af. Een jaar als 1798 kon hiertoe ook in staat zijn. In plaats van die instellingen te verbeteren en ze naar de eischen des tijds te hervormen, verdelgde men de goede vrucht om het onkruid. Tegenover bekrompene beperking en uitsluiting stelde men de vrijheid om te bedriegen, men maakte dat de onbekwamen voor iets zich uit kunnen geven voor hetgeen zij niet zijn, terwijl men de vrijheid en ontwikkeling van den bekwamen en eerlijken beroepsman, geruimd heeft voor de vrijheid van den onbekwamen en oneerlijken knoeijer. In elk geval heeft men door die beroeps-corporatiën uit elkander te werpen eene schoone en noodzakelijke orde in de maatschappij verbroken en eenen toestand doen geboren worden, waardoor de eenheid van werken onder de verschillende uitoefenaren van het zelfde beroep en de verhoudingen van de onderscheidene beroepen in betrekking tot elkander voor het algemeen niet verloren geraakt is. De band die de beroepen onderling verbond en vereenigde heeft men onderling verscheurd, het doel van de maatschappij vernietigd, door ieder geïsoleerd, aan zich zelf over te laten, en het toekomstig lot van ieder opkomend geslacht onzeker gemaakt, dewijl niemand aan den nieuweling antwoord weet te geven, op de vraag: Waar is mijne plaats in de maatschappelijke huishouding, welk beroep moet ik kiezen, aangezien niemand genoegzaam de zwaarte kent, welke zijn beroep het maatschappelijk evenwigt in de schaal legt. Gevreesd en gevaarlijk als die corporatien zijn, onder het despotismus, zijn zij daar de

rigting van regtbanken van bedrijven. De raadsleden zoowel als de leden voor de regtbanken, worden gekozen uit meesters en gezellen der verschillende beroepen, onder de goedkeuring van de ministers van koophandel, nijverheid en openbare werken. Deze verordeningen zijn 2 dagen later door Z. M. den Koning van Pruissen bekrachtigd en in werking gesteld.

grondzuilen waar men bij eenen constitutionelen regeringsvorm, onder het woord *staat, het volk* begrijpt.

In die beroepscorporaties is men het best in staat om de mannen van kunde en bekwaamheid te leeren kennen, welke zitting behooren te hebben in onze gemeenteraden, provinciale staten en tweede kamer. Daar kan men de praktische mannen vinden die de regering omtrent het inwendig beheer kunnen inlichten, en het best in staat zijn om de wettelijke bepalingen aan de hand te geven, die uit den aard van het door hen meesterlijk gekende beroep, voor het algemeen welzijn, voortvloeijen. Zij behoeven naar die wettelijke bepalingen niet door lang gerekte bespiegelende redeneringen te zoeken, dewijl zij ze ongezocht op hunnen weg in de uitoefening van hun beroep van zelve vinden. Men vergete ook niet dat de regeling en bescherming die noodig is om de verschillende beroepen tot een gemeenschappelijk belang te doen uitloopen de eenige wetten zijn die eene maatschappij of staat behoeft. Om dit middenpunt bewegen zich alle wetten, en moeten zij zich ook meer op dat punt concentreren, want even als de familie den oorsprong en eersten grondslag van den staat uitmaakt, even zoo is de verdeeling van den arbeid, in de beroepen vertegenwoordigd, den tweeden grondslag en zekere assurantie voor het blijvend bestaan van de maatschappij. Indien de regering door de beroepscorporaties voorgelicht wordt, dan kan zij ook de bronnen vinden die vloeijen tot de opvoeding voor het volk op de scholen. Dan zal die opvoeding niet meer bestaan in het ondergeschikte leeren van lezen en schrijven en andere kundigheden die men op goed geluk af aan duizenden leert, doch waarvan later blijkt dat de arbeid aan negen honderd besteed verloren arbeid geweest is, dewijl zij veel geleerd hebben wat hun niet te pas kwam en ontbreken hetgeen zij in hunne betrekking behoeven, maar dan zal die opvoeding op de scholen zijn, een regtstreeksch aanwijzen van het pad, dat ieder kind naar zijn vermogen voor zijn volgend welzijn te bewandelen heeft. — Het zal die aanwijzing begrijpen en ouders en kinderen zullen zich te regten tijde en met grond antwoord weten te geven op de vraag: *Welk beroep moet men kiezen?*

Ontbreekt ons, als gevolg van den ongeregelten toestand der maatschappij, het middel om op goede gronden, in verschillende bijzonderheden een volledig en bepaald antwoord te kunnen geven op de vraag „welk beroep men kiezen moet,” niet geheel verstoken zijn wij echter van de wetten, die eenen algemeenen weg aanwij-

zen langs welke men zich, althans voor al te groote teleurstellingen, kan vrijwaren. Die wetten kunnen hunnen oorsprong niet hebben uit de maatschappelijke regeling omdat deze ontbreekt, maar zij komen voort uit de natuurlijke gesteldheid van den mensch en zijne betrekking en afhankelijkheid tot de lichamen in de natuur die hem omgeven. Met andere woorden, hoewel wij uit gebrek aan maatschappelijke regeling niet in staat zijn op te geven welk bepaald beroep men als maatschappelijk mensch kiezen moet, zoo zijn wij toch in staat op te geven, welke beroepen in elk geval tot instandhouding van den individuen mensch noodzakelijk zijn. Wij willen eenige artikelen dezer wetten opgeven en eenigzins toelichten.

1°. *De zekerste beroepen die alle menschen, met welke verschillende kapitalen ook bedield, ten allen tijde kiezen kunnen, zijn dezulken die vereischt worden tot het dadelijk voortbrengen van die producten, die zoo wel den individuen mensch, als de familie en de maatschappelijke huishouding behoeft.*

Onder welken vorm de maatschappij zich ook aan ons voordoet, hoe die ook bestuurd worde, geregeld of ongeregeld, onder alle lotswisselingen zal de vraag naar voeding, kleeding en huisvesting gedaan worden. In deze artikelen heeft tot heden de vraag nog altoos het aanbod overtroffen. Of men de beroepen wil beschouwen als zedelijke handelingen, of als handelingen alleen uit egoistische baatzucht voortkomende, van beide kanten geeft deze keus de zekerste voldoening. Hij die bij de keus van een beroep geen ander kapitaal in rekening kan brengen dan hunne lichaams- en geestvermogens, zoo wel als zij die bij de keus van een beroep, wegens het bezit van stoffelijk kapitaal, hun lichaams- en geestvermogens buiten rekening willen laten, kunnen beiden in deze beroepen het zekerste zijn dat zij renten van hun kapitaal zullen genieten. Zoo lang men nog een groot aantal menschen om zich ziet, die aan deze onontbeerlijke producten behoefte hebben, zoo lang zijn de beroepen die regtstreeks tot voortbrenging er van dienstig zijn, zoo wel uit een bloot finantieel als zedelijk oogpunt, het meest aan te raden. Het zijn de beroepen die het eerst door de natuur zijn aangewezen en die tot grondslag van alle andere beroepen strekken. Het zou onnatuurlijk en tegen alle orde en regel van de natuur strijden, om te vooronderstellen dat de mensch vóór hij aan de behoefte tot zijne ontwikkeling en instandhouding had voldaan, behoeften zou gevoeld hebben aan artikelen van weelde. In den zelfden onnatuurlijken toestand brengt men de

maatschappij, als men meer de beroepen tot voortbrenging van weelde-artikelen kiest dan de beroepen tot voortbrenging van het onontbeerlijke. De voortbrenging van weelde-artikelen, kan even als de weelde zelve eerst dan zedelijk verantwoord worden, wanneer aan de noodzakelijke behoeften voldaan is, terwijl de weelde-artikelen voortbrengende beroepen ook finantieel onzeker en onbestendig zijn, omdat er van die artikelen over producten kan bestaan. De behoefte zal daarom verstandig doen, buiten noodzakelijkheid nimmer een keus te doen op een beroep dat bestemd is tot het voortbrengen van weelde-artikelen. Indien de keuze der beroepen algemeen het eerst gevestigd worden op de voortbrenging van het noodzakelijke, indien ligchaams- en geestvermogens zich sluiten aan stoffelijke werktuigen, of zoo tot dat doel in evenredigheid kapitaal en arbeid wordt vereenigd, dan neemt in den regel iedere maatschappij in welvaart toe en wordt ook onafhankelijk, want dan tracht men op eigen bodem de stoffen aan te winnen, die ook voor eigen behoefte gevorderd worden. Nadat in het algemeen voor de behoefte van de leden der maatschappij genoegzaam voorhanden is, mag ook aan de hoogere roeping tot weelde voldaan worden; evenwel vordert het verstand en de maatschappelijke pligt dat men omtrent het eerste zeker zij. Men noemt geen familie verstandig, die aan het noodige gebrek heeft en de inkomsten door weelde verteert. Het mag verwondering baren dat, daar men in Nederland uit zuivere staathuishoudkunde en zedelijk beginsel teregt den armen toeroept: beproef om door eigen krachten op u zelve, zonder ondersteuning van anderen, te staan; dat men, zeggen wij, in dat zelve Nederland in het openbaar zulk een slecht voorbeeld geeft. In plaats van eigen grond tot voortbrenging van voeding, kleeding en huisvesting te verbeteren en zich zelf onafhankelijk rijk te maken, roept den een den ander na: „Holland is door handel rijk geworden,” zonder te bedenken, dat de geschiedenis van den dag leert, hoe de tijden veranderd zijn en hoe het blijkt dat die handel toch onzeker en van niet te voorziene omstandigheden afhankelijk is. Wat men afzonderlijk in den armen afkeurt, dat doet men in het openbaar zelf; men steunt op de voortbrengselen van anderen en men laat (om niet van andere zaken te spreken) omstreeks 800,000 bunders woesten grond onbe-
arbeid liggen.

Van groot belang bij de keus van een beroep is ook, dat men voor hen die eenen goeden bouw hebben en zonder ligchaams-
gebreken zijn, den arbeid kiest voor de bovengenoemde voortbren-

selen en dat men voor hen die minder met lichamelijk kapitaal bedeeld zijn, bestemd beroepen tot den handel en de weelde behorende, of tot andere beroepen, die alleen ten gevolge van de maatschappelijke vorming in het leven geroepen zijn.

2°. *Zoo min mogelijk kieze men een beroep, waarbij of uitsluitend inspanning van geest, of uitsluitend inspanning van het ligchaam gevorderd wordt.*

Bij de behandeling van de algemeene voorwaarde die bij de keuze van een beroep behooren overwogen te worden, hebben wij reeds op de nadeelen van zulke beroepen gewezen. Ligchaam en geest² maken den mensch uit, hij is noch enkel geestelijk, noch enkel lichamelijk of stoffelijk wezen. Aan beide eischen van stof en geest moet voldaan worden, willen de beroepen *en* in de beoefening *en* in de uitwerkselen beantwoorden aan haar doel, namelijk, ontwikkeling en instandhouding van den mensch.

Eene zonderlinge speling van de twee bestanddeelen die den mensch uitmaken, ontdekken wij bij de uitoefening der beroepen, die niet den geheelen mensch bezig houden; terwijl bij hun, die uitsluitend den geest inspannen, het ligchaam ondermijnd wordt, zoo ontdekken wij bij hen die eenzelvige vervelende fabrieks-arbeid verrigten, waarbij geen inspanning van den geest gevorderd wordt, eene doodende verdooving van den geest, die bij velen met volslagen krankzinnigheid eindigt.

3°. *Men kieze zulk beroep, hetwelk steeds de zekerheid geeft, dat het tot de uitoefening mede gebragte kapitaal, voor den beoefenaar gedurende zijn geheele leven, zoo veel intrest oplevert, dat het in meerder of minder ruime mate in zijne behoefte voorzien kan, en dat daarenboven voor zijne nazaat het kapitaal onverminderd blijft.*

Wanneer wij op de vraag welk beroep moet men kiezen dit antwoord geven, en men vergelijkt daarmede de redenen die gewoonlijk bij de keuze van een beroep voorzitten, dan zal het menigen lezer toeschijnen, als of de raad in het gegeven antwoord vervat niet uitvoerbaar is; en evenwel behoort hij tot de grondslagen waarop de keus van een beroep berusten moet, zoo als zij tot heden toe den grondslag heeft uitgemaakt van het maatschappelijk gebouw. Men moge niet algemeen het theoretische beginsel bij de keuze van een beroep in aanmerking genomen hebben, de ongeregelde toestand van de maatschappij moge hebben te weeg gebragt dat de eene tien procent heeft moeten leveren, terwijl een ander zijn kapitaal in zwagteldoeken bewaarde en niets leverde, het bestaan van de maatschappijen en het verbazend toenemend

getal harer leden bewijst, dat de praktijk ten allen tijde onzen raad moet opgevolgd hebben. Was er niet meer voortgebragt dan verbruikt, had het voorgeslacht geen kapitaal aan het nageslacht over gelaten, het bestaan van de maatschappij en de vermeerdering harer leden ware eene onmogelijkheid geweest. Maar alle leden hebben geen beroep gekozen en het is door den ongeregelde toestand dien men in de maatschappij gebragt heeft, niet door *alle* de leden bij de keuze van een beroep in praktijk gebragt; van daar dat ook niet *allen* van die meerdere vruchten genoegzaam konden genieten en een groot aantal behoeftigen altoos tegen gebrek te kampen gehad hebben, zoo als er ook velen onder bezweken zijn. Het is daarom dat wij bovenstaand beginsel bij *elke* keus van beroep willen aangenomen zien, overtuigd als wij zijn dat daardoor het welzijn van iederen uitoefenaar van een beroep bevorderd wordt. Bij de nadere verklaring van deze stelling zal het ons blijken dat hier alle elementen, zoowel stoffelijke als verstandelijke en zedelijke, die tot de vorming, ontwikkeling en onderhouding van den individuelen en maatschappelijken mensch gevorderd worden, zich ontmoeten zullen.

Om eenige orde bij de aanwijzing en verklaring van bovengenoemden raad in acht te nemen, willen wij den gewonen natuurlijke loop bij de keuze van een beroep volgen en dan aannemen, dat in den regel de keus van een beroep gedaan wordt in den nog onvolwassen kinder-leeftijd, dat het kind kan zijn uit den behoeftigen stand en zijn kapitaal alleen bestaat in zijn lichaams- en geestvermogens, of dat het een kind kan zijn dat behalve dit kapitaal ook nog een aangeërfd of geschonken stoffelijk kapitaal kan bezitten; beide hebben reeds eenige opvoeding en onderwijs genoten, hetwelk bij het genoemde kapitaal in rekening komt. Het kapitaal kan op dien leeftijd tamelijk gelijk staan, wat de een meer aan opvoeding en onderwijs bezit, kan de ander in lichaams- en geestvermogens meer hebben. Maar nu vangt het onderwijs voor de eigenlijke bestemming, voor het beroep aan. Buiten kijf is het, dat dit onderwijs het kapitaal van beide moet vergrooten, hoewel de wijze waarop ieder die vergroting van kapitaal verkrijgt, zeer onderscheiden is. De behoeftige ontvangt dit onderwijs gewoonlijk praktisch, men brengt hem in den regel reeds dadelijk onder de uitoefenaren van eenig beroep, waar hij voor het grootste gedeelte zijne vorming moet verkrijgen door de in den mensch gelegde zucht tot nabootsen, de gelegenheid wordt hem daartoe aangeboden door dien hij het beroep dagelijks door

ervarene ziet uitoefenen; hij wint daardoor, of anders gezegd, hij ontvangt daardoor eene weldaad van de maatschappij, omdat hij zonder opoffering van kapitaal, zijn eigen kapitaal toch vergrooten kan. Evenwel wordt door zijne opleiding het maatschappelijk kapitaal niet verminderd, te meer omdat hij bij zijne opleiding reeds eenige diensten verrigt, dus producent wordt en het maatschappelijk kapitaal helpt vermeerderen.

Op eene geheel andere wijze ontvangt de mede gegoede zijne opleiding en bekwaming tot eenig beroep, zijne vorming is theoretisch, hem worden gewoonlijk onderwijzers toegevoegd die ten zijne gevalle consumenten zijn van de bezittingen zijner voorzaten, ten zijnen gevalle wordt dat kapitaal verminderd, of liever wordt er om zijnen wil kapitaal uitgezet, het verbruik zijner leermeesters wordt een productief verbruik, wanneer het kapitaal bij den leerling door meerdere kennis is toegenomen.

Het is vooral de wijze van opleiding waarop bij de keuze van een beroep moet gelet worden, wil men de zekerheid hebben dat het oorspronkelijk kapitaal, voor de beoefening van het beroep medegebragt, in ruime mate en duurzaam intrest zal opleveren. Wanneer wij veronderstellen dat de individuen voor het beroep bestemd, gezond en uit gezonde ouders geboren zijn, dan brengen zij reeds een niet gering kapitaal van dezen mede, hetwelk voor den behoefte des te belangrijker is, omdat in zijn lichaams- en geestvermogens het eenige kapitaal bestaat dat hij voor de uitoefening van het beroep kan medebrengen. Vordert nu de wijze van opleiding voor het beroep lichaams- en geestkrachten van den nog niet geheel ontwikkelden leerling. Is de wijze van opleiding meer dan een middel om de ontwikkeling van ligchaam en geest te bevorderen, nemen de krachten door die opleiding meer af dan toe, dan heeft men een geheel geslacht in zijne grondvesten aangetast, er wordt dan eene vermindering van kapitaal ten nadeele van het individu en van de maatschappij teweeg gebragt, dat zonder buitengewone toevallige omstandigheden, in dat geslacht niet meer te herstellen is. De nadeelige gevolgen hierdoor ontstaan, zijn dan ook zoo in het oog loopend, dat men door verschillende middelen, de verzwakking van ligchaam en geestvermogens tracht tegen te gaan. In verschillende landen hebben de regeringen tusschenbeiden moeten komen, en door wettelijke verordeningen bepaald dat de fabrieksarbeid door kinderen, meer in overeenstemming met de natuurlijke eischen hunner ontwikkeling moet gebragt worden. Bij het theoretisch onderwijs heeft men

de gymnastiek te baat genomen, om de nadeelen die eene te sterke spanning van den geest op het ligchaam uitoefent, te keeren, een maatregel die minder afdoende is aan de genoemde wettelijke bepaling voor de fabrieksarbeid, dewijl de gymnastiek op eenige uitzonderingen na, slechts kwalen geneest die men eerst zelve te weeg gebragt heeft. Wanneer men den tijd aan de gymnastie-oefeningen besteed, onder den leertijd verdeelde en de leerlingen meer aan hunne natuurlijke beweeglijkheid van tijd tot tijd werden overgelaten, dan zouden zij eene eigene gymnastiek in praktijk brengen, waartegen geen kunstmatige kan opwegen.

Niets natuurlijker om de hoeveelheid intresten te berekenen dat een kapitaal moet opleveren, dan de hoegrootheid van het kapitaal te kennen. Om dit te weten van den beoefenaar van een beroep, dienen wij hem ons voor te stellen op den tijd dat het onderwijs is afgelopen en hij voor de uitoefening van het beroep in staat is. Uit het boven opgegevene blijkt; dat in den regel aan de opleiding of het onderwijs tot het beroep van den behoeftige weinig kapitaal besteed wordt en ook niet kan besteed worden, omdat ouders of voogden daartoe niet in staat zijn. Behalve zijn natuurlijk kapitaal, bestaande in ligchaams- en geestvermogens, heeft hij zijne bekwaamheid, zoo als wij opmerkten, verkregen zonder dat daarvoor veel kapitaal behoefde uitgezet te worden, hij heeft door af te zien geprofiteerd van de kennis door het voorgeslacht verworven, en voor deze vermeerdering van zijn kapitaal heeft hij reeds in ruil gegeven zijne kleine diensten, die hij gewoonlijk in het beroep als leerling verrigten moet. Want ofschoon hij in den regel daarvoor reeds dadelijk eenig loon ontvangt, zoo staat dit niet gelijk aan de verrigte diensten, dit kan men duidelijk ontwaren als men die diensten door volwassenen laat verrigten, en ook uit de bereidvaardigheid waarmede werkbazen, fabrikanten enz. leerlingen in dienst nemen die zij voor hunne diensten betalen, tegenover de traagheid waarmede zij leerlingen willen aannemen die zij geen loon behoeven te geven, maar waarvan zij die diensten ook niet vorderen kunnen.

De behoeftige oefenaar van een beroep heeft dus slechts weinig intrest door zijnen arbeid te leveren, omdat zijne bekwaaming weinig kapitaal aan de maatschappij gekost heeft, hij moet echter zooveel kunnen voortbrengen, dat zijn kapitaal (ligchaams- en geestvermogens benevens eene toenemende kennis van het beroep,) in stand gehouden worden, behalve dat hij nog iets meer moet opbrengen voor hetgeen hij als kind gekost heeft, toen hij niet kon produce-

ren, voor het kosteloos ontvangen van het maatschappelijk onderwijs, (lezen, schrijven, enz.) en ook voor den tijd die komen kan, waarin hij door ouderdom buiten staat geraakt voortbrengend te zijn, zal de behoeftige oefenaar van een beroep aan dezen natuurlijke en hoogst noodzakelijken eisch kunnen voldoen, dan moet men 1°. voor hem geen beroep kiezen waar meer kapitaal toe vereisch wordt dan hij bezit, want zoo men voor hem een beroep kiest waartoe stoffelijk kapitaal wordt gevorderd dat hij niet bezit, dan zal hij ook verhinderd worden van het bezittende kapitaal intrest te leveren. 2°. moet de aard van het beroep niet medebrengen dat de zwaarte der arbeid en de lange duur derzelve, zonder tusschenpozen van rust, meerdere offers vorderen, dan waartoe de voorhanden zijnde ligchaams- en geestvermogens in staat zijn. In verschillende landen heeft men de werkuren vermindert, en een bewijs hoe daardoor het kapitaal aan ligchaams- en geestvermogens beter bewaard gebleven zijn, en in staat gehouden om intrest op te leveren, blijkt hieruit; dat de fabrikanten in België en Engeland, die de werkuren daags van 14 uur trapsche wijze op 11 uren gebragt hebben, eenparig verklaren dat nu 11 uren dagelijksche arbeid evenveel oplevert als een afmattende arbeid van 14 uren deed. Volgens waarnemingen in Engeland en andere groote fabrieksteden gedaan, staat het sterfeijfer der arbeiders altijd in omgekeerde reden tot hun loon. 3°. moet de maatschappij hem niet belemmeren om zoo veel vruchten van zijnen arbeid te genieten dat hij zijn kapitaal in stand kan houden, met andere woorden, dat hij zoo veel loon kan verwerven als tot zijn onderhoud noodig is. 4°. dient de uitoefenaar van een beroep bij het aangaan van een huwelijk te denken of hetgeen hij voortbrengt in staat is om een vermeerderd aantal familieleden te onderhouden, waartoe hij uit vrije keus de verplichting op zich neemt, zonder dat zijn eigen kapitaal of eigen onderhoud daardoor lijdt.

Wanneer men alle door ons opgegevene voorwaarden in aanmerking neemt en er een billijk stelsel van winstverdeeling tusschen fabriekseigenaars, kapitalisten en arbeiders bestaat, dan levert een bekwaam arbeider in den regel in ruime mate intrest van zijn kapitaal. In Engeland heeft men berekend dat door elkander ieder arbeider f 250 's jaars meer aan de maatschappij oplevert dan hij met zijn gezin verbruikt. De meer gegoede beoefenaar van een beroep moet natuurlijk meer kunnen voortbrengen omdat het kapitaal aan zijne bekwaming of opleiding besteed veel grooter is. Boven en behalve hetgeen hij met den behoeftige hoewel in

ruimere mate door eene betere omgeving genoten heeft, is het voor hem uitgezette kapitaal, nog vergroot door verschillende leermeesters, boeken, de meerdere jaren die hij voor zijne opleiding noodig heeft vóór hij iets produceert enz. Nu zijn wij het met verschillende staathuishoudkundigen niet eens dat men de beroepen van de meer-gegoeden verplicht is rijkelijker te betalen, omdat aan de opleiding van den beoefenaar meer ten koste gelegd is. Men vergete niet dat het familieleven en de familiebelangen van den maatschappelijken mensch in de maatschappij overgaat, dat het individuele- en familie-kapitaal, behoudens het regt van eigen beheer, zedelijk ook het maatschappelijk kapitaal is. Het geld aan leermeesters betaald kan niet tot iets anders voortbrengend uitgegeven worden. In den tijd dien de leerling noodig had om zich te bekwamen, was hij en zijne leermeesters voor den tijd, die zij aan hem besteden, consumenten uit de maatschappelijke voorraadschuur. Wanneer dus de stelling opging, dat men den meer gegoeden beoefenaar van een beroep hooger loon voor zijne diensten geven moest, omdat zijne opleiding meer kapitaal gevorderd had — dan zou de logica zijn: De maatschappij heeft door eene toevallige tusschenkomst van vermogende ouders of voogden meer kapitaal aan den gegoeden leerling voorgesloten, nu is de maatschappij ook verplicht voor den hooger en intrest te zorgen. Neen, veel eer rust op den gegoeden beoefenaar van een beroep de verplichting, om zulk een voortbrengenden arbeid te leveren, dat deze een hooger loon waardig is. Loon moet hier, even als bij den behoeftigen uitoefenaar van een beroep, een ruil zijn voor arbeid, en in evenredigheid staan tot de waarde van het product, dat door den arbeid verkregen is. Een regtsgeleerde kan door zijne kennis een geschil verfeffen, waardoor honderd menschen kunnen blijven arbeiden, die anders zouden moeten stilstaan. Een geestelijke kan door zijn invloed honderd menschen winnen voor zedelijkheid en orde, die nu vruchtbaar arbeiden, hetgeen zij anders niet gedaan zouden hebben. Een geneesheer kan honderd menschen voor den arbeid geschikt maken, die anders wegens ziekte daartoe ongeschikt zijn zouden. Leveren nu de genoemde beroepen deze resultaten, dan is het buiten kijf dat zij meer vruchten dragen dan gewonen handenarbeid. De uitoefenaren dier beroepen, arbeiden dan als het ware met die honderde arbeidenden die door hun toedoen daartoe in de mogelijkheid zijn, het is dus billijk dat de maatschappij hun ook een deel van dat grootere getal arbeidsvruchten afstaat, en dus meer beloond dan anderer arbeid, die zulke groote vruchten niet kan leveren. Maar

KEUZE VAN EEN BEROEP.

dan ontvangen zij dat meerder loon niet omdat hunne opleiding zoo veel meer gekost heeft, maar omdat hun arbeid blijkt zoo veel meer productief te zijn en dus zoo veel meer waard is, want een behoeftig arbeider kan zich onder de uitoefening van zijn beroep zoodanig bekwamen, dat hij door zijne vinding ook den arbeid van honderd veel gemakkelijker en dubbel vruchtbaarder maakt. Zoo kan men eene menigte voorbeelden aanwijzen van meesters of zoogenaamde meesterknechten, die zich zelf onder de uitoefening van hun beroep bekwaamd hebben en waarvan men zeggen kan, dat de honderd of meer werklieden die hen omringen, alleen door hunne aanwijzing en regeling van den arbeid, vruchtbaar arbeiden kunnen; terwijl die dat niet konden doen wanneer zij zich niet om hen bewogen. — Ook deze zijn even goed en meer nog een hooger loon waardig, ofschoon hunne bekwaamheid niet zoo veel gekost heeft. Wanneer men den beoefenaar van een beroep beloonen moest naar mate hij voor zijne opleiding gekost had, dan zou die rekening buiten alle verhouding loopen want daar de maatschappij nog zoo slecht geregeld is, dat men niet bij benadering zeggen kan hoeveel uitoefenaren van een zeker beroep, voor eene zekere hoeveelheid noodig zijn — zoo zou het getal regtsgeleerden, godgeleerden, geneeskundigen enz., zoo groot kunnen worden, dat men berekenen kon, dat in gewone gevallen, ieder voor hun hoofd, door hun toedoen slechts tien voor den arbeid geschikt maakten; en dan zou de maatschappij geringen intrest van hun beroep verkrijgen, als men hun voor honderd loon moest geven, omdat zij vroeger veel gekost hadden. Loon kan, zoo als wij zeiden, alleen zijn eene ruil, voor de waarde van den arbeid.

Aan vele beroepen welke zulke honderdvoudige winsten kunnen leveren, moeten groote kosten ter bekwaming van de beoefenaars besteed worden. Bij eene goede regeling verliest de maatschappij niet om ze in evenredigheid van hunne meerdere vruchten ook duurder te betalen, zij kunnen dan toch genoeg intrest opleveren, terwijl het tevens tot een prikkel verstrekt aan ouders en voogden om de noodzakelijke gelden voor die beroepen uit te schieten. Het behoort daarom tot de goede orde der maatschappij en tot de verpligting van den meer-gegoeden dat zij op de vraag, welk beroep moet ik voor mijnen voedsterling kiezen, zich tot die beroepen bepalen, waarbij eenig stoffelijk kapitaal, in evenredigheid van hetgeen zij missen kunnen, vereischt wordt; 1°. omdat die beroepen gewoonlijk niet zoo afmattend zijn, dewijl het stoffelijk kapitaal in den regel bij de uitoefening der beroepen vervullen kan wat anders ligchaams- of

KEUZE VAN EEN BEROEP.

geestkrachten doen moeten; 2°. omdat de meerdere intresten, die deze beroepen geven, eene betere en welvarender omgeving aan de beoefenaars verzekeren en 3°. omdat tot zoodanige beroepen de behoeftigen niet in staat zijn. Voor het overige zal men in het behandelde dat aangewezen vinden wat ook hier behoort opgemerkt te worden, om de zekerheid te verkrijgen, dat het tot de uitoefening van het beroep medegebragte kapitaal onverminderd kan blijven en genoegzaam intrest leveren.

Tot hiertoe hebben wij op de vraag, welk beroep moet men kiezen, antwoord trachten te geven voor een deel der maatschappij, dat wegens het gemis van stoffelijk kapitaal, niet alleen door pligt, maar ook door dadelijke behoefte tot het kiezen van een beroep gedrongen wordt, en wel tot een beroep dat geheel steunt op den arbeid, waarbij zij alleen hunne ligchaams- en geestvermogens als kapitaal in rekening kunnen brengen, en tevens voor een ander deel dat een beroep kiest, waarbij de arbeid voor ligchaams- en geestvermogens, door het bezitten van eenig stoffelijk kapitaal, minder inspannend behoeft te zijn, dewijl het stoffelijk kapitaal als helpend gereedschap den arbeid van zelve ligter maakt.

Nu hebben wij nog te spreken over een derde deel van de maatschappij, namelijk over hen die in zulk een genoegzaam bezit van stoffelijk kapitaal zijn, dat voor hun onderhoud de arbeid van ligchaams- en geestvermogens uit een maatschappelijk oogpunt, voor een tijd lang althans, minder noodzakelijk schijnt. Hadden wij bij het eerste deel der maatschappij de behoeftigen op het oog, en bij het tweede de middelklasse, thans bedoelen wij de zoogenaamde hoogere klasse of de rijken. Hoogst belangrijk is voor het geluk van de maatschappij de wijze, waarop over de keuze van een beroep bij deze klasse gedacht wordt. Zij toch zijn in het bezit van een groot gedeelte der stoffen die door den arbeid van vorige geslachten zijn verworven. Hunne beroepskeuze moet het bewijs leveren of het goed was, dat vorige geslachten van de door den arbeid overgewonnen rijkdom iets voor latere geslachten bewaarde; of het goed is dat ook wij dit voorbeeld van onze voorzaten volgen zullen; of wel dat zoodanigen arbeid te vergeefs is, en ieder geslacht weldoet het verworvene geheel te verbruiken en niets na te laten.

Wanneer wij de twee uiterste standen in de maatschappij met opmerkzaamheid beschouwen; wanneer wij overwegen dat er zulk een groot deel van menschen nog bestaat, die niets van de rijkdommen, door vorige geslachten overgewonnen, bezit en waar-

voor de arbeid van zoovele eeuwen als verloren schijnt, en daar tegen overstellen een deel, hetwelk uitsluitend en overvloedig in het bezit dier rijkdommen is; wanneer wij nagaan hoe deze beide uiterste standen tegenover elkander handelen, hoe weinig beiden een juist denkbeeld over hunnen toestand en verplichtingen hebben, en van welk eenen onberekenbaren invloed hunne denkbeelden en handelingen op het algemeen welzijn uitoefenen — dan geraken wij overtuigd dat er in deze hoogere evenals in de lagere standen eene groote hervorming noodzakelijk is en dat het ware leven tusschen die twee uitersten in de middenklasse is te zoeken. Vinden wij bij vele armen geen denkbeeld van matigheid, verstand en volharding als de middelen waardoor rijkdommen moeten verworven worden; bij vele rijken vinden wij regtvaardigheid, verstand en menscheijkheid in zulk eene mate verloren geraakt, dat zij bewijzen niet het minste denkbeeld te bezitten, dat hunne voorzaten arbeidzame en matige werklieden, uit de arme klasse voortgekome menschen moeten geweest zijn, om hun die schatten te kunnen nalaten, en dat zoo zij de deugden van hunne voorzaten niet beoefenen, zij ook hunne rijkdommen niet duurzaam zullen kunnen bewaren, veel minder ze aan hun nageslacht onverminderd kunnen nalaten en deze dus langzamerhand tot de arme klasse zullen moeten terugkeeren. Wij achten het daarom noodig nog eenige oogenblikken stil te staan, om ook te trachten voor de rijken de vraag te beantwoorden, welk beroep moet men kiezen, om verzekerd te zijn dat ook het bezittende in ruime mate intresten leveren moge, en het kapitaal onverminderd bewaard blijve.

Hierbij hebben wij eene vraag te behandelen, waarover de gevoelens zeer uiteenloopen, zij is deze: „Zijn de rijken tot het kiezen van een beroep verplicht?”

Als wij een blik op het behandelde slaan, dan vinden wij de beantwoording dezer vraag in hetzelfde opgesloten en kan zij alzoo niet moeilijk zijn. Immers is het doel van den arbeid niet alleen om het hoogst noodige tot de onderhouding van het leven te verkrijgen, maar ook om den arbeid te vergemakkelijken, ten einde meer genoeg van het leven te smaken. Den man wiens eenige kapitaal voor een beroep bestaat in zijn ligchaams- en geestvermogens, en die hij moet inspannen om in zijn onderhoud te voorzien, duidt men het niet ten kwade, wanneer hij tracht tot de middelklasse op te klimmen; dat is, dat hij eenig stoffelijk kapitaal of gereedschap tracht over te garen, waardoor hij niet alleen minder inspanning van zijn ligchaams- en geestvermogens tot den arbeid behoeft,

maar waardoor hij ook in korteren tijd meer kan voortbrengen en dus meer tijd om de genoegens van het leven te kunnen smaken; zijn ligchaams- en geestvermogens worden door die stoffelijke gereedschappen meer bewaard en vatbaar voor het genot. Evenzoo zal men het niet onbillijk achten, dat de middelklasse nog verder zal trachten te gaan, om zich den arbeid van ligchaam en geest door meerdere gereedschappen nog gemakkelijker te maken en daardoor tijd te winnen om het levensgenot te vermeerderen. Ja al brengt die klasse het zoo ver, dat zij niet zelve meer hunne ligchaams- en geestvermogens tot den voortbrengenden arbeid inspannen; maar dat zij de vruchten van dien arbeid genieten, die zij door het verhuuren van hunne gereedschappen tot den arbeid in staat stelden, de arbeider verliest daarbij niets, want deze zou zonder die gereedschappen toch met meerdere inspanning minder hebben voortgebracht. Hij staat dus niet aan den verhuurder der gereedschappen af van de vruchten van zijnen arbeid, die hij door zijn ligchaams- en geestvermogens verkregen heeft, maar wel iets van de meerdere vruchten die hij verworven heeft door de gereedschappen. De waarde van de huur der gereedschappen wordt alzoo wederkeerig bepaald. Van hetgeen de arbeid meerder oplevert door de gereedschappen, moet eerst afgenomen worden wat voor het onderhoud daarvan, door slijting enz. gevorderd wordt, het overige moet worden verdeeld tusschen den verhuurder en den huurder. Dit is regtvaardig omdat het in beider voordeel is; want welk belang heeft een arbeider om gereedschappen te huren, zoo hij daardoor niet meerder kan voortbrengen en alzoo voordeel heeft, en welk belang zou de verhuurder hebben om zijn kapitaal door een ander te laten verbruiken? Beiden zouden het ook niet kunnen doen, omdat zoodanige handelingen op beider gebrek zouden uitloopen. Nu spreekt het van zelve, dat hij die veel kapitaal aan gereedschappen bezit en ze niet gebruikt of niet met voordeel aan een ander verhuurt, die ze gebruikt, er niets aan heeft dat die gereedschappen door ouderdom in waarde verminderen; hij die arbeiden wil en geene gereedschappen heeft, welke hem benodigd zijn, zal even zoo gebrek moeten krijgen, zoo dat ligchamelijken geestes-kapitaal met het stoffelijk kapitaal niet vereenigd wordt, om de gewenschte vruchten der gemeenschappelijke kapitalen te verkrijgen. Het blijkt dus duidelijk dat ook de rijke tot het kiezen van een beroep verplicht is, omdat zoo er met zijn stoffelijk kapitaal niet gearbeid wordt, hetzelfde noodwendig verminderen moet en hij alzoo van zelve zonder kapitaal geraakt en terug keert.

tot die klasse, die met ligchaam- en geest-inspanning arbeiden moet.

Onderscheidene oorzaken dragen bij dat hieromtrent dwaalbegrippen ontstaan, deze zijn: 1°. Als men beweert dat ook de rijken een beroep moeten kiezen, dan verwacht men daarmede, den dadelijken arbeid. Dit ligt daarin toch volstrekt niet opgesloten. Ik maak een pakkedrager tot een kruijer door hem een kar of kruiwagen van mij te leenen, of hetgeen hetzelfde is, ik geef hem geld om zulk een voertuig te laten maken; de man kan dan oneindig meer vervoeren en dus ook meer verdienen dan toen hij dragen moest. Kom ik met hem overeen dat hij mij slechts huur zal betalen, dan moet die huur zoo veel bedragen dat het voertuig in waarde niet verminderen kan en tevens deel ik met hem wat er daarna overschiet van hetgeen door kar of wagen meer vervoerd kan worden, dan toen de man dragen moest. Ik deel dus in het beroep van kruijer, zonder dat ik ooit een kruiwagen in mijne handen neem. Elk die dus zijn kapitaal uitzet dat het den voortbrengenden arbeid mogelijk of gemakkelijk maakt, heeft zich een beroep gekozen. 2°. Over het algemeen beschouwt men te veel dat geld eene positive waarde heeft. Geld moet slechts beschouwd worden als eenig gereedschap te vertegenwoordigen. Indien men in natura altoos de producten en gereedschappen voor zich zag welke door het geld vertegenwoordigd worden, de handelingen der menschen zoude anders zijn. De rijken zouden overtuigd worden dat zij een beroep moesten kiezen, wilden zij niet dat hunne bezitting voor hun zelve en voor het algemeen achteruitging. 3°. Is het dwaalbegrip bij rijken en armen te veel doorgedrongen, dat een rijke genoeg doet als hij veel geld verteert, men zegt dat voor dat geld weder nieuwe welvaart te koopen is, dit is ten eenemale onwaar. Wij hebben bij voorbeeld eene maatschappij van honderd menschen die allen arbeiden, wij ruilen hetgeen op onzen grond te veel voortkomt, met eene naburige maatschappij die daaraan gebrek heeft, voor producten die zij gemakkelijk verkrijgen en waaraan wij gebrek hebben. In onze maatschappij komen tien rijken te wonen die geld hebben en niet arbeiden, zij nemen ieder twee bedienden en ontrooven ons alzoo twintig arbeidenden; wij moeten nu met tachtig arbeidenden honderd en tien menschen van het noodige voorzien, terwijl vroeger honderd arbeidenden ook maar honderd onderhouden moesten. Nu krijgen wij geld voor onze producten; maar wat baat ons dat? Wij kunnen daarvoor bij onze naburen koopen of ruilen, wat wij vroeger toch konden door onze producten, en zoo onze naburen in het zelfde geval

verkeeren als wij, dan willen zij ons geld niet hebben, omdat zij niet met geld maar met producten gediend zijn. Het geld moet eindelijk langs een grooten omweg daar komen, waar overvloed van een of andere producten zijn, die de geldbezitter behoeft, opdat men daar ook weder zich op dezelfde wijze vervoegt, waar overvloed bestaat. Er moet dus reeds ergens overvloed bestaan, wil het geld geene mindere waarde dan de tot de onderhouding benoedigde producten hebben, tot het oorspronkelijk voortbrengen van overvloed is geld niet in staat. Onze geschetste maatschappij, verliest veel door het bezoek van zulke geldbezitters, want zij ontrooven ons de vruchten van 20 arbeiders en van die mindere vruchten moeten 30 meer onderhouden worden. Wij moeten ons dus allen bekrimpen of harder werken. Wanneer kunnen die geldbezitters ons nuttig zijn? Als zij voor hun geld (behalve dat zij onze producten betalen) nog grondstoffen ruilen, die andere plaatsen in overvloed hebben en die wij ontberen, om er gereedschappen van te maken, of dat zij die gereedschappen waar die overvloedig voorhanden zijn koopen, om ons in staat te stellen gemakkelijker te arbeiden, en door die gereedschappen met minder arbeid zoo veel voort te brengen dat de voortbrengselen van ons 80 arbeiders verdubbelt. Dan verkrijgen wij met niet meer arbeid, voor 160 menschen onderhoud; wij kunnen dat overvloedige dan ruilen, den geldbezitter, die ons die gereedschappen verhuurde, de huur daarvoor voldoen en door de gedurig meerdere opbrengst, zelve in het bezit van die gereedschappen komen. Op deze wijze helpt de geldbezitter zich zelve en ons. Hij verbruikt alle dagen en laat zich bedienen en zijn kapitaal blijft onverminderd. Wij staan onze arbeiders als zijne bedienden af, wij voorzien hem van het noodige en ons maatschappelijk kapitaal neemt toch in rijkdom toe; maar dan heeft de rijke ook een beroep gekozen. Zijne gereedschappen arbeiden dan voor hem. Het spreekt van zelve dat men door de uitdrukking gereedschap tot den arbeid kan verstaan, het voorschieten van arbeidsloonen, aandeelen in middelen van vervoer, machineriën, ontginning van landen, veeteelt, enz., zaken waarover wij hier niet kunnen uitweiden. In elk geval heeft de rijke op deze wijze een beroep gekozen en daartoe is hij ook verplicht, wil hij niet tot nadeel zijn van zijn eigen en het maatschappelijk kapitaal, maar ook dan is ons der rijken inwoning dubbel welkom.

Tracht een rijke zijn kapitaal te vermeerderen door winsten, waarbij een ander verliezen moet, dan kan men naauwelijks woorden vinden, om de laakbaarheid daarvan uit te drukken.

De grondles is deze: Ieder mensch van welken stand ook, mag in Gods vrije natuur van de goederen der aarde zoo veel genieten als mogelijk is, zoo hij een beroep kiest en de overtuiging bezit dat hij door dat beroep met zijn kapitaal (ligchamelijk, geestelijk of stoffelijk) meer voortbrengt dan hij verbruikt. Indien hij dit doet, dan voldoet hij aan zijne roeping en aan het hooge doel der maatschappij, namelijk de ontwikkeling van stoffelijke, verstandelijke en zedelijke krachten.

OPGAVEN VAN EENIGE INSTELLINGEN

alwaar **JONGE LIEDEN** zich tot een bestaan kunnen bekwamen.

Koninklijke Militaire Academie. (1)

De op te nemen kadetten moeten zijn *Nederlanders*, van 14 tot 18 jaar.

Bij onvoldoende gezondheidstoestand worden de aspiranten niet toegelaten tot het examen.

De toelating, bij voldoende examen, heeft plaats telken jare, op 1 September.

De aanvraag tot toelating geschiedt per rekest aan den minister van oorlog, door ouders of voogden.

Dit verzoekschrift *moet bevatten*:

Naam, stand of beroep van vader of moeder en voogden.

De opgave, of de plaatsing wordt verlangd voor dienst hier te lande of in de koloniën en voor welk wapen,

en vergezeld gaan van:

Verklaring dat de aspirant is Nederlander.

Extract uit het geboorte-register.

Verklaring van vaccine door een bevoegd geneesheer.

Omstreeks Julij wordt in de staatscourant het examen aangekondigd, met opgave der voorwaarden.

1) Reglement verkrijgbaar aan de akademie.

Het *examen* loopt over:

Schrijven.

Grammaticale gronden der Nederduitsche en Fransche talen.

Het laatste gemakkelijk in het Nederduitsch te vertalen.

Gronden van de Hoogduitsche taal, en der algemeene geschiedenis, voornamelijk tot aan de 16de eeuw.

Aardrijkskunde. Het handteekenen.

Rekenkunde, met de leer der evenredigheden, gewone en tien-deelige breuken, met toepassing op het Ned. stelsel van maten en gewigten. Het rekenen zij naauwkeurig en vlug.

De 4 hoofdregels der stekunst, met geheele en gebroken exponenten. De eerste beginselen der meetkunst tot aan de inhoudsvinding der vlakken.

Voor de dienst in de koloniën wordt daarenboven geëischt.

Eerste gronden der Engelsche taal.

Kennis van Maleisch-Letterschrift is eene aanbeveling.

Voor kadetten voor de kavallerie, artillerie en genie, hier te lande, moet betaald worden jaarlijksch f 600,—.

Voor de infanterie " 450,—.

Voor de verschillende wapens voor de koloniën, hoogstens de helft van de sommen, voor de dienst hier te lande verschuldigd.

Bij komst aan de academie, moet betaald voor artillerie en genie f 85,—.

Voor infanterie en kavallerie " 60,—.

Het daarvoor verstrekte blijft eigendom van den kadet.

Koninklijk Instituut voor de Marine te Willemsoord.

Het Instituut dient voor opleiding tot officier bij de marine en mariniers en tot ingenieur bij den scheepsbouw.

In de maand Mei worden de jongelingen van 13—15 jaar opgeroepen door de staatscourant.

Door de ouders of voogden moet in Junij een verzoekschrift ingediend worden aan den minister van koloniën, met vermelding van:

Naam, voornaam, beroep, woon- en geboorteplaats van ouders of voogden, godsdienstige gezindte van den jongeling, aanwijzing voor welk vak gevraagd wordt en de belofte van stipte voldoening aan het reglement 1).

1) Het reglement is verkrijgbaar aan 's Rijkswerken.

Daarbij moet overgelegd:

Geboorte-acte van den jongeling en bewijs van vaccine.

Het examen wordt gehouden in Julij en loopt over:

De gronden der Nederduitsche, Fransche en Engelsche talen;
namelijk het maken van een opstel in het Nederduitsch en
vertalen van een opstel uit het Fransch en Engelsch.

Gewigtigste gebeurtenissen uit de vaderlandsche en algemeene
geschiedenis.

Beginselen der aardrijkskunde.

Rekenkunde, met de leer der evenredigheden en toepassing
van het metrike stelsel op de gewone en tiendeelige breu-
ken en schrijven eener goede hand.

Academie voor Burgerlijke Ingenieurs te Delft 1).

Hier kan opleiding genoten worden:

1°. Tot ambten in Nederl. Indië.

2°. Tot ijker, landmeter, enz.

3°. Tot bouwkunde, werktuigkunde enz.

4°. Voor den handel.

De studietijd is 4 jaren; voor het waarnemen der lessen telken
jare vooruit te betalen f 200.

Jaarlijksch in de maand Mei worden de sollicitanten opgeroepen.

Zij moeten zijn volle 16 jaren en kennen:

De rekenkunst, met gewone en decimale breuken, de leer
der meetkundige evenredigheden en het trekken van den
kwadraatwortel uit alle getallen.

De eerste gronden der stekunst tot de vergelijkingen van
den eersten graad met eene onbekende, de wortelgroothe-
den en de reeksen.

De meetkunst tot aan de eigenschappen der vlakken.

Het handteekenen, met vaardigheid om naar een geteekend
voorwerp te schetsen.

De gronden van de Nederd., Hoogd., Fransche en Engelsche
talen en de drie laatsten gemakkelijk in het Nederduitsch
kunnen vertalen.

Gronden van algemeene en vaderlandsche geschiedenis en der
aardrijkskunde.

1) Reglement aan de akademie verkrijgbaar.

's Rijks Veeartsenijschool.

Door elk, die als kweekeling in 's Rijks veeartsenijschool zal worden opgenomen, moet jaarlijks in twee termijnen, 1 Sept. en 15 Maart, betaald worden de som van *f* 350.

Zij, die verlangen alleen onderwijs en niet tevens huisvesting en verpleging in die school te ontvangen, moeten 18 jaar oud zijn en betalen in ééns vooruit de som van *f* 100 's jaars.

Het eens betaalde zal niet worden terug gegeven, hetzij men vrijwillig of gedwongen de school verlaat.

PROGRAMMA VAN DE VEREISCHTEN.

Tot kweekelingen worden toegelaten, zij die tusschen de 16 en 24 jaren oud, bij examen doen blijken, kennis te bezitten van:

- a. de rekenkunst, bijzonder van de gewone en tientallige breuken, met toepassing op het Ned. stelsel van maten en gewigten;
- b. de meetkundige evenredigheden en het trekken van den vierkantswortel uit getallen;
- c. de gronden van de spraakkunst der Nederduitsche taal en der algemeene en vaderlandsche geschiedenis;
- d. de beginselen der aardrijkskunde.

Dit examen zal jaarlijks, vóór den aanvang van den nieuwen cursus, door de leeraren der school, in tegenwoordigheid van den directeur, worden afgenomen.

De adspiranten melden zich daartoe vooraf bij den directeur aan, met overlegging van

extract uit het geboorte-register,

bewijs van goed gedrag, afgegeven door het gemeentebestuur hunner woonplaats,

bewijs van te zijn gevaccineerd of de natuurlijke pokken te hebben gehad, afgegeven door een erkend geneesheer.

Indien zich te veel adspiranten aanmelden, zullen worden aangenomen die bij het examen meest hebben uitgemunt.

De kweekelingen moeten zich behoorlijk van kleederen en linnengoed voorzien, ter goedkeuring van den directeur.

De volledige leertijd loopt in vier jaren af.

Elk leerjaar vangt aan met den 1sten September en heeft 2 vacantiën, de eerste van 1—15 Maart; de tweede vangt aan op den 15 Julij en duurt 6 weken.

Het onderwijs wordt verdeeld als volgt:

KEUZE VAN EEN BEROEP.

Eerste leerjaar.

Natuurkunde, Kruidkunde, Scheikunde,
Dierkunde en vergelijkende ontleedkunde,
Natuurlijke geschiedenis der huisdieren,
Ontleedkunde,
Physiologie,
Artsenijbereid- en recepteerkunst,
Theoretisch en practisch hoefbeslag.

Tweede leerjaar.

Natuurkunde,
Scheikunde,
Geschiedenis der voedende en vergiftige planten,
Dierkunde en vergelijkende ontleedkunde,
Natuurlijke geschiedenis der huisdieren,
Exterieur en raskunde,
Leefregelkunde,
Ontleedkunde,
Physiologie,
Algemeene ziektekunde en geneesleer,
Artsenijbereid- en recepteerkunst,
Theoretisch en practisch hoefbeslag.

Derde leerjaar.

Scheikunde,
Veeteelt,
Leefregelkunde,
Ontleedkunde,
Physiologie,
Algemeene en bijzondere ziektekunde en geneesleer,
Heelkunde,
Operatien,
Verloskunde,
Kliniek,
Leer der geneesmiddelen.

Vierde leerjaar.

Scheikunde,
Ontleedkunde,
Bijzondere ziektekunde en geneesleer,
Geschiedenis der epizootien,
Heelkunde,

KEUZE VAN EEN BEROEP.

Operalien,
Verloskunde,
Kliniek,
Leer der geneesmiddelen,
Geregtelijke vecartsenijkunde en veterinaire-politie,
Geschiedenis der vecartsenijkunde.

Instructie-Bataillon te Kampen.

Hiertoe wordt vereischt den ouderdom van volle 16 jaar en eene lengte op 16 jarigen leeftijd van 1,50 Ned. El.

16½	"	"	"	1,52	"
17	"	"	"	1,55	"
17½	"	"	"	1,57	"
18	"	"	"	1,62	"

Verder eene goede gezondheid.

Grondige kennis in de 4 hoofdregelen der rekenkunde.

Goed kunnen lezen en schrijven.

Extract uit het geboorte-register.

Toestemming der ouders of voogden, gelegaliseerd door het gemeente-bestuur der woonplaats.

Opgave of de bestemming is dienst alhier of in Indië.

Bewijs van goed gedrag, af te geven door het gemeente-bestuur.

Aanvraag tot indiensttreding geschiedt door een brief aan den kommandant van het bataillon.

Landhuishoudkundige School te Groningen.

De *Landhuishoudkundige School*, te Groningen in 1842 opgerigt, heeft tot doel het geven van een geregeld onderwijs, zoowel in het theoretisch als in het praktisch deel der landhuishoudkunde, te zamen tot een wel samenhangend geheel verbonden.

Om als leerling te worden toegelaten, moet men den ouderdom van ten minste 15 jaren bereikt en zich eene maand vóór den aanvang van ieder halfjaar bij het bestuur daartoe aangemeld hebben.

De lessen worden gehouden te Groningen van 15 Oktober tot 25 Maart en op eene boerderij der school te Haren bij Groningen van den 25 Maart tot den 15 Oktober.

KEUZE VAN EEN BEROEP.

Voor kost en inwoning bij den hoofdonderwijzer en voor het onderwijs in de na te noemen vakken te zamen betaalt men gedurende een geheel jaar *f* 450, of voor het winterhalfjaar *f* 240, voor het zomerhalfjaar *f* 210; voor korter tijd naar evenredigheid; doch nooit voor minder dan een vierendeeljaars. De kosten van bewassing worden afzonderlijk betaald.

De leerlingen, die niet inwonen, betalen in het winterhalfjaar, voor de eigentlijke *Landhuishoudkunde* niets, en voor het onderwijs in de overige vakken te zamen *f* 75; terwijl, voor deze niet inwonende leerlingen, de lessen in de nieuwere talen, zoo men die verlangt, daarenboven berekend worden van *f* 10 tot *f* 4 in het halfjaar naar mate men ze alle, of slechts voor een gedeelte, bijwoont.

De teekenlessen worden voor allen, die zulks verlangen, kosteloos gegeven. Lessen in den *Kolonialen landbouw* (onze *Oost- en West-indische bezittingen*), kunnen genoten worden voor *f* 25 in het halfjaar.

BEGELING DER WERKZAAMHEDEN IN HET WINTERHALFJAAR.

Scheikunde en Landbouw-scheikunde.

Wiskunde.

Werktuigkunde voor den landbouw.

Natuurkunde.

Kruidkunde. Aardkunde.

Koloniale Landbouw.

Land- en Volkshuishoudkunde.

Bezigting van de Verzameling voor den Landbouw.

Dierkunde.

Bereiding der voortbrengselen van den Landbouw.

Lezing van Duitsche, Fransche of Engelsche Handboeken over Landhuishoudkunde.

Kennis der Huisdieren en hunne Leefregelkunde.

Beginselen der Landmeetkunde.

Oefeningen in den praktischen landbouw.

Het *Museum van Natuurlijke Historie en vergelijkende Ontleedkunde der Hoogeschool*, is, behalve op het algemeene bezigtigingsuur ('s Woensdags van 12—1 uur), voor de leerlingen toegankelijk, zoo dikwijls zij zaken, voor hunne studie, willen nazien.

De *Landhuishoudkundige tuin* staat elken dag na 12 uur open.

bestaat het onderwijs in *praktische oefeningen in den landbouw* onder de leiding van den bouwmeester, en in een doorlopend onderwijs in het *landhuishoudelijk boekhouden* en onderrigt in den *praktischen landbouw*, alsmede in herhalingen van het 's winters geleerde, door den onder-direkteur en den hoofdonderwijzer, welke laatste 's zomers op de boerderij der school met de leerlingen woont; terwijl elken zomer daar ook nog oefeningen in het *Landmeten* en *Waterpassen*, de *Scheikunde* en enkele gedeelten der *Landhuishoudkunde*, *Kruidkunde* of andere vakken afzonderlijk gehouden worden.

Aan de boerderij der school te Haren, nabij Groningen, is ruimte voor de plaatsing der leerlingen, en gelegenheid tot praktische oefeningen, op hooge leemachtige, meer zuivere zandgronden, en veenachtige wei- en hooilanden. Daar worden geteeld de meeste soorten van gewassen, die tot onzen vaderlandschen landbouw behooren; terwijl er een niet onaanzienlijke veestapel is. De nabijheid der *Verzameling van Werktuigen voor den landbouw* en van den *Landhuishoudelijken Tuin* te Groningen maakt het nemen van proeven met nieuwe werktuigen of vreemde granen enz. zeer gemakkelijk.

In de vakantiën worden, met goedvinden des bestuurs, soms kleine reisjes gedaan, waartoe wel ingerigte bedrijven van kundige landbouwers in Groningen en Friesland, zeer geschikte gelegenheid geven, wegens hunne belangrijke uit zee aangewonnen polders, even als de veeteelt, koolzaadbouw, rijenteelt, enz.

Het staat ieder vrij, van de lessen alleen 's winters, of alleen zomers, of van beide gebruik te maken. Hierdoor kan men, zoo als vele leerlingen dit doen, de beide eerste zomers van den studietijd aan de school doorbrengen, doch den derden of ook den vierden zomer in eene geheel andere streek de praktijk beoefenen; den winter echter aan wetenschappelijke studie blijvende toewijden. De volledige leertijd is 3 jaren.

Bij verlaten der inrigting, behoort men ten minste twee maanden vooraf berigt te geven. Zij, die het winterhalfjaar niet als *inwonende* willen doorbrengen, zullen minstens eene maand voor het eindigen van het zomerhalfjaar daarvan berigt moeten geven.

Alle betalingen moeten plaats hebben in de eerste maand van elk vierendeeljaars of halfjaar.

Vakantiën zijn drie weken met Kerstijd en van den eersten Maandag in Junij tot den tweeden Maandag in Julij. Gedurende

de zomervakantie kan men aan de inrigting niet blijven; in de wintervakantie tegen eene tegemoetkoming van f 20.

Leerlingen, die de goede orde verstoren, of zich aan wangedrag schuldig maken, worden verwijderd.

Bij het verlaten der inrigting zal men een getuigschrift nopens studiën en gedrag kunnen bekomen, onder betaling van f 20 ten behoeve van het fonds der school. Wie zich, bij het verlaten der school, onderworpen heeft aan een examen, wordt bij voldoende examen een diploma, à f 50, als landhuishoudkundige, uitgereikt.

Van het reglement van orde, verbindend voor inwonende leerlingen, kunnen ouders of voogden inzage bekomen.

Men vervoegte zich voor het een en ander aan den directeur, de kommissarissen, of aan den onderdirecteur.

Schoolonderwijs.

Voor het examen ter verkrijging eener acte van bekwaamheid als hulp-onderwijzer of onderwijzeres wordt gevorderd:

Goed lezen en schrijven.

Voldoende kennis der zinsontleding, der spelregels en eerste gronden der Nederl. Taal.

Vaardigheid om zich, zoo wel mondeling als schriftelijk, juist en gemakkelijk uit te drukken.

Beginselen van de vormleer.

Rekenen, zoo wel met geheele getallen als gewone en tien-deelige breuken, toegepast op munten, maten en gewigten.

Als hulp-onderwijzer daarenboven:

De leer der evenredigheden. Aardrijkskunde en geschiedenis.

Beginselen van de kennis der natuur.

Theorie van het zingen.

Beginselen van onderwijs en opvoeding.

Tot opleiding voor Bouwkunde, enz.

vervoegte men zich, daar waar zich teekenscholen bevinden, bij de directie, alwaar voor eene *zeer geringe* jaarlijksche toelage, onderwijs in het ornament- en bouwkundig teekenen wordt gegeven. Bij voorkeur late men den jongeling op jeugdigen leeftijd, b.v. reeds met zijn 12^e jaar, hiermede beginnen.

